

Istraživanje etičnosti sportskog izvještavanja analizom sadržaja

Hrnčić, Fabijan

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:403477>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Fabijan Hrnčić

**ISTRAŽIVANJE ETIČNOSTI SPORTSKOG
IZVJEŠTAVANJA ANALIZOM SADRŽAJA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

FABIJAN HRNČIĆ

ISTRAŽIVANJE ETIČNOSTI SPORTSKOG IZVJEŠTAVANJA ANALIZOM SADRŽAJA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Danijel Labaš
Sumentor: Dražen Maleš, mag. comm.

A blue ink signature of Danijel Labaš, the mentor.

A blue ink signature of Dražen Maleš, the co-mentor.

Zagreb, 2021.

Istraživanje etičnosti sportskog izvještavanja analizom sadržaja
Research on the ethics of sports reporting by content analysis

Sažetak

Ovaj se rad bavi etikom i sportskim novinarstvom s pogledom na medijsko izvještavanje tijekom održavanja natjecanja u dvama najpopularnijim timskim sportovima u Europi (nogomet i košarka), odnosno grupnih faza Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji 2018. te Svjetskog košarkaškog prvenstvu u Kini 2019.

Rad je podijeljen na tri dijela: prvi, teorijski dio, donosi kronologiju razvoja sportskog novinarstva, naglašavajući ulogu sportskog novinara te ukupni utjecaj medija na razvoj sporta i rast sportske industrije.

Istraživački dio rada metodom analize sadržaja analizira medijsko praćenje hrvatske nogometne reprezentacije u najvećem hrvatskom dnevnom sportskom listu – Sportskim novostima u vremenu odigravanja prvog tjedna grupne faze Svjetskog nogometnog prvenstva 2018. i Svjetskog košarkaškog prvenstva 2019. te posvećuje pozornost obuhvaćanju sfere objektivnosti i pristranosti s obzirom na problematiku novinara koji izvještavaju s utakmica hrvatske nogometne reprezentacije.

Treći dio rada sumira rezultate analize spomenutog sadržaja, potvrđuje ili opovrgava četiri postavljene hipoteze te iznosi zaključak o poštivanju etičkih normi na hrvatskoj sportskoj medijskoj sceni s obzirom na mnoga događanja koja su ju oblikovala kroz godine, kako na sportskim borilištima, tako i izvan njih.

Veliki uspjesi su ono što uvelike oblikuje mišljenje nacije o sportu, ali i razmišljanja novinara koji znaju biti 'impresionirani' takvim, u slučaju Hrvatske, duže očekivanim uspjesima. No, strast i zanos treba iskoristiti kako bi obogatili sportsko izvještavanje jer će subjektivnosti u novinarstvu uvijek biti, neki će pod tom „opijenošću“ i prekršiti pojedina novinarska načela i težiti senzacionalizmu, ali ima i onih koji će naučiti iz pogrešaka te stremiti k profesionalnosti i što zanimljivijem prikazu viđenog.

Ključne riječi: etika, sportsko novinarstvo, izvještavanje, objektivnost, analiza sadržaja, Sportske novosti

Abstract

This paper deals with ethics and reporting in sport with a view to the biggest competitions in the two most popular sports in Europe (football and basketball) during the group stages of the 2018 World Cup in Russia and the 2019 World Basketball Championship in China.

The paper is divided into three parts: the first, theoretical part, deals with the development of sports journalism, the role of sports journalists and the influence of the media on the development of sports and the growth of the sports industry.

The second part of the paper analyzes the monitoring of the Croatian national football team in the largest Croatian daily sports newspaper - Sportske novosti during the first week of group stage of the 2018 World Cup and 2019 World Basketball Championship, and pays attention to the scope of objectivity and bias with regard to journalists. who report on the matches of the Croatian national football team.

The third part of the paper summarizes the results of the analysis of the mentioned content, confirms four hypotheses and concludes on the observance of ethical norms on the Croatian sports media scene with regard to many events that have shaped it over the years, both on and off sports fields.

Great successes are that what greatly shape the opinion of the nation about sports, but also the thoughts of journalists who know to be „impressed“ in such cases, in the case of the long-awaited success from Croatian national football team. But, passion and enthusiasm should be used to enrich sports reporting because there will always be subjectivity in journalism. Some journalists will be under that „intoxication“ and will violate certain journalistic principles and strive for sensationalism, but there are also those who will learn from mistakes and strive for professionalism and the most interesting presentation of what they have seen.

Keywords: ethics, sports journalism, reporting, objectivity, content analysis, Sportske novosti

Sadržaj

Uvod	2
1. Sport i mediji	4
1.1. Razvoj sporta i uloga medija	4
1.2. Razvoj sportskih medija u Hrvatskoj i svijetu	7
1.3. Sportsko novinarstvo	10
1.3.1. Sport kao grana novinarstva.....	10
1.3.2. Profesija sportskog novinara.....	13
1.3.3. Oblikovanje sadržaja i oprema u sportskom tisku.....	18
2. Novinarska etika u sportu	21
2.1. Što je etika, a što je novinarska etika?.....	21
2.2. Profesionalni standardi izvještavanja i etičke dvojbe	24
2.3. Pregled dosadašnjih istraživanja	32
3. Metodologija istraživanja.....	34
3.1. Predmet istraživanja.....	34
3.2. Ciljevi istraživanja i hipoteze.....	34
3.3. Metoda istraživanja i uzorak	35
3.4. Analitička matrica	36
4. Rezultati istraživanja i rasprava.....	39
Zaključak.....	55
Popis literature i korištenih izvora.....	57
Internetski izvori	58
Novinski izvori.....	60
Analitička matrica	61
Kazalo grafika.....	63

Uvod

Još u vremenima dok sport nije bio poznat pod tim imenom, odnosno kad su to bile „samo“ razne aktivnosti u kojima su se pojedinci natjecali, za to je postojao interes publike. Sport je s nama oduvijek jer su se još od antičkih vremena ljudi dolazili diviti izvanrednim tjelesnim sposobnostima sportaša, a natjecateljski naboj je samo stvarano dodatni interes. Same Olimpijske igre počele su se održavati još prije 3.000 godina, a neke discipline ostale su antičke discipline su, uz manje ili veće promjene, ostale aktivne i do danas (Brittanica, 2021). Interes za sportom sve je više rastao, publika je pronalazila svoje miljenike, a neki su se i sami htjeli okušati u sportu, dok su drugi htjeli znati više o takvim događanjima i akterima istih. S vremenom se razvijao sam sport, tadašnji novinari su mu posvećivali sve više pažnje, a razvijale su se i tehnologije koje su omogućile bolje praćenje sporta te je u konačnici došlo i do razvijanja posebne grane novinarstva – sportskog novinarstva, a samim time i posao sportskog novinara koji je također s vremenom postao općeprihvaćen među ljudima.

Poseban naboj i emociju kod publike izazivaju utakmice nacionalnih selekcija na najvećim sportskim natjecanjima, a to svakako utječe i na sportske novinare, koji često pribjegavaju u većoj ili manjoj mjeri „navijačkom“ stilu izvještavanja, posebno u kontekstu komentiranja utakmica tijekom prijenosa uživo. Ipak, vodeći se standardima profesije, novinari bi trebali biti oni koji bi, unatoč vlastitim sportskim preferencijama trebali zadržati određeni standard u izvještavanju, bez obzira na to što se događa na terenu. Naravno da će velike uspjehe svojih sunarodnjaka značajnije popratiti, ali u svemu tome treba ostati ono za što su „pozvani“, a to je posao sportskog novinara. Iako danas mnogi misle da mogu biti sportski novinari i dodjeljuju im razne pridjeve ako ne napišu ono što oni u tom trenutku smatraju potrebnim, to baš nije tako jednostavno kao što se čini „na prvu“. Iza toga stoji mnogo sati rada i pripreme, analiza i razgovora te mnogo neočekivanih situacija. No, iz svega toga potrebno je izvući najbolje kako bi takvih prigovora bilo – što manje.

Izvještavanje o nacionalnim selekcijama i o predstavnicima države iz koje dolaze sportski novinari spada u određenu vrstu iznimke, jer se očekuje da će novinari biti „navijački nastrojeni“. I na toj razini to nije problem sve dok neke stvari ne prijeđu granicu standarda profesije, krše neke osnovna pravila i idu protiv etičkih kodeksa. Upravo u tim situacijama potrebno je naći onu tanku granicu između navijača i profesionalna koji obavlja svoj posao kako bi što bolje i zanimljivije mogli izvijestiti o događaju koji prate jer se ipak sve to radi – zbog publike.

Sve navedeno predstavlja područje interesa ovoga rada, koji će se specifično baviti etikom i izvještavanjem u sportu s pogledom na najveća natjecanja u dva najpopularnija sporta u Europi, odnosno nogometu i košarci. Promatrat će se medijsko izvještavanje o hrvatskim nacionalnim selekcijama na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji 2018. godine, gdje je hrvatski nogomet ostvario najveći međunarodni uspjeh u svojoj povijesti, dok na Svjetskom košarkaškom prvenstvu u Kini 2019. godine Hrvatska nije ni nastupala.

Teorijski dio rada započet će prikazom razvoja sportskog novinarstva od najranijeg vremena pa sve do danas. Pritom će se pozornost posvetiti ulozi sportskog novinara, kao i utjecaju medija na razvoj sporta i rast sportske industrije, a uz međunarodne primjere u tom kontekstu, predstaviti će se i oni hrvatski, posebno na području hrvatskih sportskih medija. Uloga sportskog novinara je kroz godine doživjela mnoge promjene i svojevrzne nadogradnje, a posebno je pitanje sfera izvještavanja s utakmica nacionalnih selekcija.

U drugom dijelu rada analizirat će se praćenje hrvatske nogometne reprezentacije u najvećem hrvatskom dnevnom sportskom listu – Sportskim novostima u vremenu odigravanja prvog tjedna grupne faze Svjetskog nogometnog prvenstva 2018. godine (14. lipnja – 20. lipnja) te posvetiti pozornost obuhvaćanju spomenute sfere objektivnosti i pristranosti s obzirom na problematiku novinara koji izvještavaju s utakmica hrvatske nogometne reprezentacije. S druge strane će se analizirati izvještavanje istog dnevnog lista o Svjetskom košarkaškom prvenstvu 2019. godine na kojem hrvatska košarkaška reprezentacija nije nastupila.

Na kraju rada će se sumirati rezultati analize sadržaja, prihvatiti ili odbaciti postavljene teze te na temelju toga iznijeti zaključak o poštivanju etičkih normi na hrvatskoj sportskoj medijskoj sceni s obzirom na mnoga događanja koja su ju oblikovala kroz godine, kako na sportskim borilištima, tako i izvan njih.

1. Sport i mediji

1.1. Razvoj sporta i uloga medija

Sportska događanja u svojim najrazličitijim oblicima još su od antičkih vremena mamila pozornost ljudi te služila za svojevrsnu zabavu. Pojam sporta je prema Hrvatskom jezičnom portalu definiran kao: „skup sportskih disciplina koje se temelje na određenim pravilima; njima se bave amateri ili profesionalci; igra ili borilačka vještina koja se izvodi prema zadanim pravilima“ (2018). Tako se sport i danas prati na različitim razinama – od podržavanja lokalnog nogometnog kluba u primjerice drugoj županijskoj ligi, do finala svjetskih prvenstava.

U najmasovnije sportske aktivnosti, koje su oko sebe okupljale najveći broj ljudi – kako natjecatelja, tako i publike - od samih se početaka ubrajaju antičke Olimpijske igre, a u smislu popularnosti toga vremena, čak se i gladijatorske igre u Rimskom carstvu mogu promatrati kao određena vrsta sporta. Upravo je arenama najrazličitije priredbe pratilo mnoštvo ljudi, a njihovog kapaciteta na tribinama i danas bi se postidjeli brojni stadioni po svijetu. Danas, u doba pandemije COVID-19, situacija po pitanju praćenja sportskih aktivnosti na tribinama je nešto drugačija te postoje određene restrikcije i uvjeti ulaska na tribine ¹, no, sport je i dalje ostao dostupan publici i to zahvaljujući medijima, koji sportska natjecanja putem malih ekrana donose publici. Koliko je sport popularan i to ostao u kriznim vremenima, svjedoči podatak Agencije za elektroničke medije iz studenog prošle godine kako je na listi od top 15 najgledanijih emisija u Hrvatskoj na prva tri mjesta bio sportski sadržaj, odnosno utakmice hrvatske nogometne reprezentacija u Ligi nacija protiv reprezentacija Portugala, zatim Švedske, a na trećem je mjestu bila utakmica protiv Portugala.² Ono što danas imamo i do čega je došlo razvojem tehnologije, u počecima koje smo ranije spomenuli, uglavnom se i u pravilu prenosilo usmenom predajom.

Sport se razvijao kroz godine te postajao popularniji, izazivajući interes sve većeg broja ljudi, a potrebe publike trebalo je zadovoljiti. Zato je i došlo do potrebe za pisanom riječi ne samo o sportskim događajima, već o praktički svemu što nas okružuje.

¹ „Pravilnik o uvjetima prodaje”, GNK Dinamo Zagreb, <https://www.gnkdinamo.hr/hr/Club/SalesTerms>, (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.)

² „Gledanost televizijskog programa, studeni 2020.”, Agencija za elektroničke medije, <https://www.aem.hr/wp-content/uploads/2020/12/Adscanner-AEM-report-studeni-2020-1.pdf>. (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.)

Novinarstvo se kao profesija svijetu predstavilo poznatom *Actom Diurnom* (Britannica, 2018), pretečom današnjih novina, u kojoj su se tada na dnevnoj bazi objavljivale vijesti o, za to doba, važnim događajima poput određenih javnih govora, poslovnih ponuda i sl. Valja istaknuti i kako je u tim „prvim novinama“ mjesto kroz neko vrijeme dobila i sportska rubrika zbog velikog interesa publike. To je primijetio rimski govornik Marko Tulije Ciceron koji se jednom požalio na izvjestitelja jer je on htio više slušati o političkim zbivanjima, a izvjestitelj ga je uglavnom obavještavao o kolkskim trkama i utakmicama. (Vasilj prema Miljanić, 2014: 18). Time je sport polako iz „skupa sportskih disciplina koje se temelje na određenim pravilima“ (HJP, 2018) prešao u nešto puno više. Od izvora zabave, aktivnosti radi održavanja zdravlja, prerastao je u pravu tvornicu poslova te veliki izvor zarade.

U prilog tome govore statistike najpraćenije svjetske nogometne lige, britanskog *Premiership-a*, u kojem Liverpool samo od televizijskih prava ima godišnje prihode od 174.6 milijuna funti, dok je najmanje plaćen Norwich s 79.5 milijuna funti.³ Gotovo svi svjetski sportovi danas imaju i profesionalnu razinu, te se u nekima, poput nogometa, plaće dižu i do 41 milijun dolara godišnje uz bonuse, kao što je to u slučaju jednog od najpopularnijih nogometaša svijeta, Lionela Messija nakon prelaska u redove francuskog PSG-a 2021. godine.⁴

Zbog interesa publike za sport, bilo je jasno kako je neizbježno nastajanje specifičnog dijela novinarstva, koje se sportu posebno posvećeno. Od usmene predaje nekada, danas je došlo do najvećeg broja specijaliziranih izdanja, preko tiska, posebnih emisija na radiju i televiziji, brojnim naslovnicama i velikom broju zaposlenih u sportskom dijelu novinarstva (Malović, 2005: 305).

U knjizi *Društvena povijest medija* Assa Briggs i Peter Burke navode kako „sport s vlastitim rekordima i vlastitim zakonima sada mora imati značajniju ulogu u bilo kojim dugoročnim prikazima globalne povijesti medija – gospodarske, političke, pa čak i diplomatske“ (Vasilj, 2014: 17 prema Briggs i Burke 2006: 452). Dosta su to jake riječi s obzirom na sve što je oko nas u vidu sve težih gospodarskih prilika u Hrvatskoj, kao i sa svjetskom pandemijom korona virusa, ali

³ „Premier League clubs by broadcasting payments received in 2019/20“, [statista.com, https://www.statista.com/statistics/240912/broadcasting-payments-to-clubs-in-the-english-premier-league/](https://www.statista.com/statistics/240912/broadcasting-payments-to-clubs-in-the-english-premier-league/) (datum posjeta 25. kolovoza 2021.)

⁴ „Lionel Messi contract details: How much money is he making with new PSG contract?“, [Sporting News, https://www.sportingnews.com/us/soccer/news/lionel-messi-psg-money-salary-details-contract-paris/141m0hzlihl0a14zxs2lfvvmc](https://www.sportingnews.com/us/soccer/news/lionel-messi-psg-money-salary-details-contract-paris/141m0hzlihl0a14zxs2lfvvmc) (datum posjeta 25. kolovoza 2021.)

gledajući na neka prijašnja sportska natjecanja, pa tako i ovo „pandemijsko“ Europsko prvenstvo u nogometu 2021., mnogi ljudi kao da zaborave na sve probleme kad je u pitanju sport. Tako se u lipnju ove godine, iako je korona bila u punom jeku, malo manje pričalo o istoj, već je u centru pažnje bilo nogometno natjecanje.

U ovom diplomskom radu obrađuje se Svjetsko nogometno prvenstvo 2018. na kojem je Hrvatska nogometna reprezentacija postigla najveći uspjeh u nogometnoj sportskoj povijesti Hrvatske, osvojivši srebrnu medalju. Tih je dana porastao broj stranica posvećenih sportu u svim dnevnim izdanjima, a kao što će se vidjeti i u istraživanju, već je u grupnoj fazi nakon prvih dobrih rezultata Hrvatske nogometu bilo posvećeno više sadržaja.

Prva žena koja je izvještavala o sportu za *The Charlotte Observer* Susan V Hands rekla je kako „rezultat prodaje novine“, a bez obzira na to što danas možete pratiti izravne prijenose na televiziji, ljudi drugi dan žele pročitati o onome što su gledali. Odnosno, novine se kupuju „jutro nakon“ kako bi se jednom, a možda i nekoliko puta pročitalo o tome što su gledali (Malović, 2005: 306).

Dok su spomenute 2018. godine na Svjetskom prvenstvu za ulazak na tribine najveći problem bile FAN ID ulaznice pa su ih neki iskoristili i za bijeg iz svoje zemlje⁵, ove je godine najveći problem bio spomenuti korona virus koji je stvarao velike probleme kako navijačima tako i novinarima jer je u Englesku trebalo stići ranije pa se baviti PCR testovima i mnogim stvarima koje nemaju veze sa sportom. Imali su problema i navijači s odlaskom u Veliku Britaniju gdje se igrala grupna faza Europskog prvenstva zbog spomenutih izolacija, a na kraju svega je problema imala i hrvatska nogometna reprezentacija kad je Ivan Perišić dobio pozitivan test na korona virus i propustio utakmicu osmine finala protiv Španjolske.⁶ No, iako su na snazi bile mjere protiv spomenute korone, na završnici samog prvenstva koje se održavalo u Engleskoj na tribinama je

⁵ Buškulić, A. (2018.), *Čak 500 navijača još se nije vratilo kući sa SP-a u Rusiji*, 24sata, <https://www.24sata.hr/sport/cak-500-navijaca-jos-se-nije-vratilo-kuci-sa-sp-a-u-rusiji-611307> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.)

⁶ „Ivan Perišić pozitivan na koronavirus“, HNS, <https://hns-cff.hr/news/22879/ivan-perisic-pozitivan-na-koronavirus/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.)

bilo preko 60.000 gledatelja te su se mnogi pitali kako je to moguće nakon što se praktički cijelo prvenstvo igralo s ograničenim brojem gledatelja.⁷

Britanskim novinarima to nije bilo nimalo „čudno“ pa su po tko zna koji put stvarali pritisak vlastitim reprezentativcima i isticali kako je sad vrijeme da osvoje Euro i da trofej „stigne kući“, a također u njihovoj se zemlji nije pazilo na toliko isticane korona mjere te su i sami zaštitari na stadionu priznali kako su na finale pustili prevelik broj navijača, te da su ulazili oni koji ulaznice nisu imali.⁸ Na kraju je Italija osvojila spomenuto prvenstvo pobjedom protiv Engleske u finalu, ali to su bili i dalje daleko najčitaniji tekstovi u engleskim medijima tih dana također nošeni, kao i u Hrvatskoj, velikim uspjehom reprezentacije na koji se čekalo dugo godina, a samo je finale u prijenosu uživo pratilo 31 milijun ljudi iz Velike Britanije.⁹

1.2. Razvoj sportskih medija u Hrvatskoj i svijetu

Spomenuto je kako se sami početci sportskog novinarstva vežu uz rimsku *Actu Diurnu*, dok su se prvi samopozvani sportski novinari pojavili nešto kasnije, u 19. stoljeću u Sjedinjenim Američkim Državama. I prije toga su sportski članci izlazili u dnevnim izdanjima tadašnjih novina, ali nisu bili općeprihvaćeni u javnosti. Veliki izvještaj o boksu je prvi puta izašao 1823. u *New York Postu*, a što se tiče američkog područja sve se počelo bolje razvijati 1850. kad je sve popularniji postajao bejzbol te je interes za sportom bio još veći. Sportske sekcije u novinama nije bilo sve do 1870. kad je Joseph Pulitzer kupio *New York World*. On je bio prvi koji je zaposlio sportskog urednika 1883. godine te je od tad posao sportskog novinara postao općeprihvaćen. Oko 1930. je postalo normalno imati zaposlenog sportskog urednika te je krenulo daljnje napredovanje sportskog novinarstva (New World Encyclopaedia, 2018).

⁷ „EURO: Britanci dopustili više od 60.000 gledatelja za polufinale i finale“, Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/2021/6/23/euro-britanci-dopustili-vise-od-60-000-gledatelja-za-polufinale-i-finale>, (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.)

⁸ Peacock, A. (2021.), *EU WHAT Teenage Wembley steward admits stealing lanyards to help ticketless fans sneak into England's Euro 2020 clash*, <https://www.thesun.co.uk/news/15739427/teenage-wembley-steward-stealing-lanyards-ticketless-fans-englands-euro/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.)

⁹ „Euro 2020 final attracts estimated 31 million TV audience in UK“, The Guardian, <https://www.theguardian.com/media/2021/jul/12/euro-2020-final-attracts-estimated-31-million-tv-audience-in-uk-diana-funeral> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.)

Što se tiče Hrvatske, sve je započeo objavljivanjem opisa veslačke regate u kojoj su se natjecale dvije posade ribarskih brodica od otočića Mrduje kod Milne na otoku Braču do splitske luke pod imenom *Pisme od uvoza kako Makarani privezoše Splicičane na 6. IX 1767*. Natjecale su se posade iz Makarske i Splita, a pobjedu makarske veslačke regate opjevao je franjevac Franjo Radman (1722.-1789.) (Jajčević, 1987: 11).

Razvoj sportske publicistike vežemo i s Andrijom Hajdinjakom (1847. – 1885.) kojeg zovu nestorom¹⁰ sportske publicistike u Hrvatskoj. Bio je profesor tjelesnog odgoja, a 14. listopada 1874. godine je u škole kao obavezni nastavni predmet uvedena tjelovježba, a deset mjeseci nakon toga je Hajdinjak objavio prvu knjigu - *Tjelovježba u pučkoj školi*. Nastavio je s pisanjem i nedugo nakon knjige objavio i prvi terminološki rječnik *Njemačko – hrvatsko nazivlje za tjelovježbu i nazivlje za mačevanje*, a 15. siječnja 1878. počeo je s Franjom Hochmanom uređivati prvi sportski časopis u Hrvatskoj *Sokol*. Međutim, kad je bio u najboljim godinama dogodio se potres u Zagrebu 1880. godine te je Hajdinjak nakon toga obolio od tuberkuloze i umro 13. prosinca 1885. u 38. godini života (Jajčević, 1987: 15).

Veliku zaslugu za razvoj sportske publicistike u Republici Hrvatskoj kao i nastanak sportskog novinarstva imaju već spomenuti Franjo Hochman (1850. – 1893.) i danas, puno poznatiji kao „otac hrvatskog sporta“ Franjo Bučar (1866. – 1946.). Kasnije je po njemu nazvana i Državna nagrada za sport, odnosno to je najviše priznanje koje Republika Hrvatska dodjeljuje za iznimna postignuća i doprinos od osobitog značenja za razvoj sporta u Republici Hrvatskoj (SDUS, 2018). Franjo Bučar je poučavao tjelovježbu, a radio je kao namjesni učitelj geografije i povijesti te je i on ostavio svoj utisak u nastajanju sportskog novinarstva u Hrvatskoj. Svoje dojmove sa sudjelovanja na Drugom svesokolskom sletu u Pragu opisao je u časopisu *Gimnastika* koji je preuzeo od Franje Hochmana nakon njegove smrti 1893. godine. Tad je ponovno pokrenuo časopis *Sokol* koji nije dugo izlazio, ali to je re-izdanje najzaslužnije za povezivanje sokolskih organizacija u *Savez hrvatskih sokolskih društava*. Bučar se 1984. godine uključio u rad sportskih organizacija, a u Hrvatskom sokolu mu je priznat status prednjaka. Svoju prvu knjigu *Gimnazija za pučke škole* objavio je u veljači 1895. godine, a 1896. godine postao je urednik u časopisu *Šport* nakon što je s tog mjesta otišao Franjo Rulica. Želio je Franjo Bučar uključiti Hrvatsku u Međunarodni olimpijski odbor, ali to nije uspio, već je osnovao Jugoslavenski olimpijski odbor 1919. godine.

¹⁰ Nestor – grč. najmudriji, najstariji član nekog društva.

Bio je izabran za predsjednika tog odbora, a godinu dana kasnije je sam postao član Međunarodnog olimpijskog odbora. Umro je 26. prosinca 1946. godine u Zagrebu (Jajčević, 1987: 22-27).

Časopis *Sokol* bilo je prvo periodično sportsko izdanje u Hrvatskoj, a izašao je 15. siječnja 1878. Prvo polumjesečno izdanje uređivali su Franjo Hochman i Andrija Hajdinjak, ali kao što je spomenuto, izlazilo je samo godinu dana. Sljedeće periodičko sportsko izdanje koje je imalo sadržajne i grafičke osobine koje su karakteristične za novine počele su izlaziti 24. travnja 1890. godine pod imenom *Sport Dalmato*. Izlazio je dva puta mjesečno te se prodavao na pretplatu. Nakon toga je 1908. godine u proizvodnju krenuo *Hrvatski športski list*, prvo nezavisno sportsko izdanje. Uređivao ga je Mario Reiger Vinodolski (1884. – 1934.) te je on bio jedan od prvih općepriznatih sportskih novinara. Bio je to samo početak sportskih listova u Hrvatskoj poput Jugoslavenskog športa, *Jadranskog sporta* u Splitu, *Sportskog lista* u Zagrebu, *Športskog tjednika* u Osijeku i mnogih drugih (Jajčević, 1987: 35-38).

Netom nakon Drugog svjetskog rata, 9. kolovoza 1945. Miroslav Habunek (1920.-1992.) pokrenuo je *Ilustrirane fizkulturne novine* koje su bile i ostale najpoznatiji hrvatski sportski list, a od broja 19 mijenjaju ime u *Narodni sport*, dok 1962. godine mijenjaju naziv u *Sportske novosti* pod kojim izlaze i danas. Tad su izlazile svakog dana osim nedjelje, no i to se do danas promijenilo. Preuzele su ulogu glavnog distributera raznovrsnih i suvremenih sportskih vijesti iz cijelog svijeta pa nije bilo potrebe za pokretanjem sličnih izdanja te su i dan danas Sportske novosti sinonim za sportsko novinarstvo na prostoru Republike Hrvatske te su danas jedini dnevni sportski list u državi, dok gotovo sve dnevne novine u svom sastavu imaju i sportsku rubriku (Jajčević, 1987: 35-38).

1.3 Sportsko novinarstvo

1.3.1. Sport kao grana novinarstva

Prema Američkom novinarskom institutu, novinarstvo se bavi prikupljanjem, procjenom, stvaranjem i prezentiranjem vijesti i informacija. Odnosno, novinarstvo je produkt spomenutih aktivnosti. Može se razlikovati od drugih djelatnosti i proizvoda po određenim prepoznatljivim karakteristikama i praksi. Elementi ne samo da odvajaju novinarstvo od drugih oblika komunikacije, već ga čine neophodnim za demokratska društva. Što je društvo demokratičnije, to ima više vijesti i informacija (API, 2021).

Marko Sapunar kaže da se novinarstvo ili *žurnalizam*¹¹ ubraja u red najstarijih ljudskih djelatnosti kojima je cilj oblikovanje javnog mnijenja, odnosno održavanje protoka društveno važnih informacija u jednoj društvenoj zajednici koja ima zajednički jezik. Nadalje, novinarstvo zadovoljava primarnu ljudsku potrebu za spoznajama, informacijama, što u najširem značenju označava ukupno ljudsko snalaženje u svijetu (2004: 5). „Još je Platon naglašavao da je čovjek znatiželjno biće. To znači da je čovjek u biti *homo informaticus*, biće koje stvara, posreduje i prima informacije, tako se emancipira, odnosno usavršava u svim svojim mogućnostima. Temeljna krilatica novinarstva oduvijek je bila da dobra informacija označava moć, mjerodavnost, jer tko više zna, taj više i može“ (Sapunar, 2004: 5).

Novinarstvo nije nešto što je postojalo kao zanimanje „od davnina“. Odnosno, sam pojam novinarstva kao zanimanja razvilo se u trenutku kad su za to bile stečene sve potrebne pretpostavke, tj. s tiskoslovnom komunikacijom, s pojavom i razvojem agencija, rototiska i prijevoznih sredstava (parobrod, željeznica, zrakoplov) (Sapunar, 2004: 47).

U knjizi *Razumjeti novinarstvo* se Lynette Sheridan Burns upitala „je li svatko tko objavljuje novinar“ (2009: 18). Splichal, Sparks i drugi ističu kako je novinarstvo profesija čiji praktičari dijele zajedničke vrijednosti i ciljeve. Tvrdi se i kako novinari nisu profesionalci jer im nedostaje autonomije u donošenju prosudbi, a to su opravdali time da za razliku od profesionalaca poput liječnika, odvjetnika i arhitekata, novinare ne plaćaju oni koji se koriste njihovim uslugama. Već su oni zaposlenici čija je primarna funkcija uvećati zaradu poslodavca. Ipak, jedna od tri definicije

¹¹ fran. *jour* – dan i *journal* – dnevnik, novine.

profesionalnog novinara jest ona da je to „netko tko zarađuje za život od rada u novinarstvu, tako definirajući novinarstvo kao niz praksi.“ Druga definicija je istaknuta predodžbom „tehničke vještine koja razlikuje novinare i one koji jednostavno objavljuju te je prema toj definiciji netko novinar samo ako ga kao takvog prihvaćaju i drugi novinari (Burns, 2009: 190).

Novinarstvo je kroz godine napredovalo te je bilo logično da se počinju razvijati posebne vrste novinarstva koje će pratiti samo određeno područje zanimanja publike. Marko Sapunar (2004: 291-320) je tako područno novinarstvo podijelio u posebne vrste novinarstva: poslovno, vjersko, obrazovno, turističko, sportsko i vojno novinarstvo.

U današnjem modernom svijetu kad su nam informacije dostupne na svakom koraku, novinar ne može pratiti baš sve. Ne može se istodobno biti stručnjak za kulturu, sport, zdravstvo, politiku itd. (prema Vasilj, 2014: 21). Ali ne samo to već se i unutar pojedinog područja ne može biti stručnjak za sve. Primjerice u sportu, teško je zamisliti da bi neki novinar mogao biti stručnjak za nogomet, rukomet, košarku, tenis, borilačke sportove, pikado itd. pa su i sama područja još dodatno razdijeljena unutar redakcije. Ipak, danas se u sve više navrata od novinara očekuje da budu *all-rounderi* te ih se „baca“ u neka područja na kojima se možda i ne snalaze najbolje pa nije neuobičajeno da čitamo ili pak gledamo neke sportske novinare koje pamtimo sa sportskih borilišta ili vijesti o sportu, na primjerice vijestima o političkim izborima.

1. *Uz unutarnju i vanjsku politiku, gospodarstvo i kulturu, sport spada u tradicionalne rubrike. Sportsko novinarstvo nosi i tri svoja obilježja: Izvještavanje o sportskim natjecanjima, uključujući najave, izvještavanje s natjecanja, komentare i odjeke nakon njih,*
2. *Profili: priče i portreti sportaša, predstavljanje novih igrača, trenera, novih sportova, analiza sezone i slično,*
3. *Negativnosti koje donosi sport sve su brojnije: podmićivanje sudaca, namještanje rezultata, doping, navijački izgređi i kazne sportašima (Malović 2005: 305-306).*

Sportsko je novinarstvo po mnogočemu specifično te je prema Stjepanu Maloviću najbolje definirano od svih vrsta područnog novinarstva. To je područje kojem mediji posvećuju golemu pozornost te gotovo nijedno područje nema toliko specijaliziranih izdanja kako u tiskanom obliku, tako i u programu radijskih te televizijskih postaja (Malović, 2010: 305). Danas to posebno vidimo na primjeru sportskih medija „Arena sport“ i „Sportklub“, kao dva najpoznatija specijalizirana

sportska kanala koja nude hrvatski operateri, a koji imaju i po deset programa unutar kanala, što im ponekad nije dovoljno da bi uspjeli prikazati sve sportske događaje koje bi određena publika željela vidjeti.

Stjepan Malović ističe da su se neka od najboljih novinarskih pera bavila sportskim novinarstvom te da su se mnogi književnici okušali kao sportski novinari poput primjerice Ernesta Hemingwaya koji je karijeru započeo upravo u sportskom novinarstvu (2005: 305). Miroslav Vasilj pak je sportsko novinarstvo definirao kao „posebnu vrstu novinarstva koja sportske događaje i s njima povezane teme najavljuje, izravno prenosi, komentira te ih analizira nakon što završe, a neizostavni dio tog procesa su: sportski događaji i njihovi sudionici, predmet informacije, mediji i sportski novinari te recipijenti“ (2014: 23).

Što je toliko posebno u tom sportskom novinarstvu? Možda i ta „opijenost“ sportom, poseban osjećaj koji se javlja prilikom uspjeha voljenog kluba, reprezentacije ili nekog našeg sunarodnjaka. Možda je to ta tajna, svojevrsni unutarnji poziv koji vodi sportske novinare. Stjepan Malović kaže da „novinar koji prati školstvo ne provodi dane u učionicama sudjelujući u nastavi, a onaj koji prati zdravstvo ne prati neurokirurga iz operacije u operaciju. Sportski novinari čine upravo to. Oni žive životom sporta ili kluba koje prate“ (Malović, 2005: 305).

„Ne zvuči li to kao najbolji posao na svijetu?“ - upitao se to Phil Andrews u knjizi *Sports Journalism: A Practical Introduction* (2014: 1). Sportski se novinari mnogo puta susreću s takvim pitanjima. Mišljenje je kako oni putuju svijetom, besplatno idu na najveća sportska natjecanja, druže se sa sportašima, nešto napišu ili prokomentiraju za određeni medij u kojem rade, a na kraju svega za to još budu i plaćeni. Tako mnogi ljudi vide posao sportskog novinara, ali mnogi od njih nisu ni svjesni koliko su se prevarili. Da, postoji mogućnost odlaska na velika sportska natjecanja, gledanja s tribina primjerice Svjetskog nogometnog prvenstva, putovanja na različite svjetske destinacije itd., ali stvarnost zna biti dosta drugačija. Ne pojaviš se prvi dan na poslu pa te urednik odmah pošalje na Olimpijske igre. Iza toga stoje sati, dani, tjedni i godine rada na za mnoge ne baš toliko zanimljivim sportovima, rad gotovo svaki vikend i borba sa zacrtanim rokovima zbog, primjerice, odlaska utakmice u produžetke, dugih priprema za neke sportove s kojima niste dovoljno dobro upoznati, a o njima morate izvještavati itd. Sportski novinari ne poriču kako uživaju u onome što rade, kako im plodovi rada donose određeno zadovoljstvo i moguće prilike na raznim životnim područjima, ali nije sve tako idealno kako se čini. Vikendima se odigrava

najviše utakmica, za vrijeme godišnjih odmora su najčešća velika natjecanja, neke utakmice igraju se i na Božić ili pak Novu godinu i uz sportaše su tamo uvijek – sportski novinari. Svaki posao, pa tako i ovaj, ima svoje prednosti i nedostatke, ali nijedan sportski novinar koji osjeća „poziv“ neće požaliti trenutka provedenog pokraj sportskog borilišta.

1.3.2. Profesija sportskog novinara

Kako uopće postati sportski novinar? Treba li ići na fakultet novinarstva, koja znanja treba imati? Postoje određene kompetencije kako bi sportski novinari mogli obavljati posao na najbolji mogući način, a to su poznavanje sporta, razumijevanje potrebe recipijenata, poznavanje retoričkih pravila, poznavanje specijalnih vještina, tehnike pisanja i dobro poznavanje medija, opće obrazovanje, razvijanje osobnosti i vlastitoga stila rada, korištenje statistikom, pridržavanje zadanih rokova (Vasilj, 2014: 24).

Prema Ronu Rapoportu, kolumnistu *Los Angeles Daily Newsa*, postoje dvije vrlo bitne razlike između sportskih i klasičnih novinara:

1. Sportski novinari su bliže ljudima o kojima izvještavaju, često su s njima, putuju na turneje i ostvaruju bolje kontakte.
2. Sportska natjecanja pružaju mnogo više prostora da se odgovori na pitanje zašto je netko pobijedio ili izgubio, nego u slučaju sa 5W u općem novinarstvu (Malović, 2005: 306 prema Mencher, 1977: 426).

Što više gledatelja prati određeni sport, to je veće zanimanje za određenim člankom ili pak sportskom emisijom. Jedan je od načina kako odabrati o kojem će se sportskom događaju izvještavati, a u ovom diplomskom radu je upravo to bio kriterij odabira Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji 2018. godine te Svjetskog košarkaškog prvenstva u Kini 2019. godine.

Čimbenici nisu podijeljeni kao preporuka, nego kao način na koji danas urednici i sportski novinari vrše selekciju raznih sportskih događaja bilo u specijaliziranim medijima ili u informativnim medijima na sportskim stranicama/programima. To su: „elitni“ sportovi i „elitna“ natjecanja, vrhunski sportaši/sportašice, „elitni“ klubovi i „elitne“ nacije, pravodobnost, sportska

blizina, neizvjesnost, značaj, veliki pothvati – rekordi, rivalstvo, konflikt, edukacijska vrijednost, neuobičajenost, negativnost, utjecaj, *fairplay*, humor, favoriziranje muškog u odnosu na ženski sport, ostali čimbenici (Vasilj, 2014: 36).

U hrvatskim se medijima najviše prate nogomet, košarka, tenis i Formula 1 te oni imaju prednost pred primjerice gimnastikom ili brzim klizanjem, osim ako u pitanju nisu Olimpijske igre pa onda i ti „manji sportovi“ dobiju svoj prostor (Vasilj, 2014: 36). Tako ćemo za vrijeme Svjetskog košarkaškog prvenstva 2019. godine na naslovnici tiskanog izdanja Sportskih novosti, iako je košarka „drugi elitni sport“, uglavnom čitati o – nogometu. Nadalje, ljudi više vole čitati o vrhunskim zvijezdama, a mnogima su te zvijezde i svojevrсни idoli poput Michaela Jordana, Cristiana Ronalda i sl.

Prednost imaju i „elitni klubovi i nacije“ te će publika radije pročitati izvještaj s utakmice Španjolske protiv Italije, nego li izvještaj s utakmice primjerice Papue Nove Gvineje i Fidžija. Ista je situacija i s klupskim natjecanjima, a prednost također imaju i hrvatski klubovi. Veoma je bitno da sve bude na vrijeme, posebice u elektroničkim medijima, jer noviji događaji imaju prednost u objavljivanju čak i ako su manje važni. Neki događaji otprije trebaju se dovesti u vezu s aktualnim događajima.

Bitna je i sportska blizina koja može biti zemljopisna – publici je zanimljiviji rezultat iz Hrvatske nego iz Indije, a prednost imaju i ona natjecanja na kojima sudjeluje reprezentacija ili predstavnik vlastite države iako se primjerice događa u Kini poput Svjetskog košarkaškog prvenstva 2019. godine. Bitno je i da se sportski događaji vrednuju i po neizvjesnosti, bila ona očekivana primjerice kao u finalu Svjetskog prvenstva u nogometu, ili pak neočekivana kao u prvom kolu nove sezone Prve hrvatske nogometne lige (1. HNL) kad je Slaven Belupo uspio povesti protiv Dinama i na kraju pobijediti 2-0. Značenje je bitno jer se mjeri zanimanjem stavka jer se mjeri zanimanjem šireg broja ljudi, a širu publiku zanimaju i rekordi te rivalstva. Primjerice, neka publika koja možda i ne prati nogomet na redovitoj bazi pogledat će derbi Dinama i Hajduka kojemu se posvećuje više pažnje bez obzira na trenutnu poziciju klubova na ljestvici. Što se tiče konflikta, jedan od najboljih primjera je irski MMA borac Conor McGregor koji je svoju karijeru zapravo izgradio na, osim borilačkim sposobnostima, i odličnom snalaženju u konfliktima te

privlačenjem publike na taj način, a *pay per view*¹² priredbe s njim u glavnoj borbi večeri su najprodavanije u povijesti UFC-a.¹³ Edukacijska vrijednost ima za zadaću obrazovati gledateljstvo primjerice reportažama o nekim starijim hrvatskim košarkašima ili onih koji više nisu živi poput Dražena Petrovića kako bi gledateljstvo moglo naučiti nešto više, pogotovo mlađi naraštaji. Iznimke također dobro prolaze kod publike, odnosno nešto neuobičajeno poput, danas već legendarnog promašaja Ilije Sivonjića u dresu Dinama protiv vinkovačke Cibalijske.¹⁴

I negativnost je ono što privlači publiku, a to smo najbolje vidjeli na nedavnom i već spomenutom nesretnom primjeru Christiana Eriksena koji je doživio srčani udar na utakmici Europskog prvenstva između Danske i Finske. Tu su još i utjecaj te ferplej koji mogu biti povezani jer neki nogometaši svojim primjerom mogu utjecati na buduće generacije da i oni budu dio pozitivne priče te neki put primjerice priznaju pogrešku. Humor može izazvati interes bez obzira na rang natjecanja, ali s njim treba biti posebno oprezan jer neki događaji mogu biti smiješni, a opet s ozbiljnim posljedicama.

Jedan od bitnijih čimbenika je i radi li se o muškom ili ženskom sportu jer veliki broj medija zapostavlja ženski sport. Ima tu još dosta čimbenika poput prostora u novinama ako se radi o novinama, vremenskom okviru na radiju ili pak vizualnosti na televiziji. Tu je i pitanje urednikove odbojnosti prema određenom klubu ili sportašu/sportašici te mnogi kriteriji na koje će sportski novinari naići prilikom odabira sportskog događaja o kojemu će izvještavati (Vasilj, 2014: 35-43). Alen Bartoš smatra kako bi mediji bili „u stanju popularizirati i ženski šah, kada bi to utjecajni krugovi željeli. Ali, mediji populariziraju samo ono od čega imaju veliku korist i ono što će najlakše proći kod mase“ (Bartoš, 2012: 161).

Sportski novinari imaju više slobode i mogućnosti u izvještavanju od ostalih, ali to ne znači da na umu ne moraju imati neka osnovna pravila izvještavanja. Itule i Anderson savjetuju sljedeće:

1. Početi glavom koja sažima, ako za to imate razloga, ali nije prijeko potrebno. Agencije će ih emitirati pa vama ostaje više slobode.
2. Izbjegavajte kronološki pristup i uvijek počnite najvažnijim detaljem.

¹² eng. plati pa gledaj

¹³ usp. (2021.), Dana White: UFC 264 PPV trending at 2 million buys, breaking pre-sale records”, MMA mania, <https://www.mmamania.com/2021/7/10/22571559/ufc-264-pay-per-view-ppv-trending-2-million-buys-pre-sale-record-conor-mcgregor-dana-white-espn>, (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

¹⁴ vidi https://www.youtube.com/watch?v=BXs8vYYLVH0&ab_channel=Sportskase%C4%87anja

3. Dobri medijski prilozi mješavina su činjenica, prijelomnih trenutaka, citata, statističkih podataka i analiza. Sve promiješajte, dobro povežite i u redakciju pošaljite na vrijeme.
4. Izbjegavajte stereotipe i klišeje.
5. Izbjegavajte besmislene izravne citate.
6. Kada je prikladno, koristite slikovite izraze.
7. Provjeravajte kako se pišu i izgovaraju imena igrača i sudaca.
8. Pripremite se – bez dobro obavljene domaće zadaće nema dobrog izvještavanja (Malović, 2005: 307).

Sportsko se novinarstvo dijeli na ono u tisku, radijsko, televizijsko te online novinarstvo. Svako od njih ima svoje specifičnosti, no za potrebe ovog rada koncentrirat ćemo se na sportsko novinarstvo u tisku jer se istraživanje provelo na tiskanom izdanju Sportskih novosti.

Prije samo 20 godina se čekalo drugo jutro kako bi se u, primjerice spomenutim Sportskim novostima, pročitala vijest o utakmici koja se igrala dan ili večer prije, a danas je problematično ako par sekundi nakon posljednjeg sučevog zvižduka na nekoj važnoj utakmici ne pošaljete obavijest na aplikaciju koju koristi vaša publika kako bi vijest skupila što više klikova. Da, vremena su se promijenila, dolaskom novog medija neki stari postaje ugrožen, ali mora pronaći načina kako da se „održni na životu“ i opet dođe do svoje publike. Ali zato se „novine sve više upotrebljavaju kao standard multimedijske prezentacije informacija“ (Vasilj, 2014: 47 prema Kukić i Jurčić 2011: 137).

Sportski novinar u tisku ima siromašniju dvosmjernu komunikaciju od sportskog novinara na primjerice nekom portalu, ali zato oni moraju biti još oprezniji u tome kako će vijest prikazati čitatelju. Gordan Gabrovec je kao sportski novinar radio za tisak i televiziju, ističe da je razlika između ta dva medija ogromna. „Rekao bih da je teže biti novinar u pisanim medijima jer se katkad traži neka zanimljiva priča, imate više dnevnih izdanja i rokova. A prijenos nekog događaja zapravo je sam po sebi priča“ (Vasilj prema Flak, 2014: 47-48). U mnogim tiskovinama koje nisu specijalizirane za sport upravo je ta rubrika najčitanija, a zbog velikog interesa publike diljem svijeta postoje specijalizirane sportske, dnevne, tjedne, mjesečne novine i časopisi, pa čak i oni koji se bave isključivo jednim sportom. Neki od najpoznatijih svjetskih sportskih dnevnika su talijanska *Gazetta dello sport*, francuski *L'Equipe*, španjolska *Marca* itd. U Hrvatskoj su to ujedno i jedine dnevne sportske novine – *Sportske novosti* (Vasilj, 2014: 48).

Oblici izvještavanja u sportskom novinarstvu se prema Miroslavu Vasilju (2014: 51-105) dijele na:

1. Vijest – elementarni novinarski izraz za koji je uvriježeno mišljenje kako ga je najlakše napisati, a upravo je suprotno. Od velikog broja ponuđenih informacija potrebno je izabrati najvažnije i napisati vijest. Marko Sapunar (2004: 88) vijesti dijeli na tri vrste, a to su blic-vijest ili *flash*, standardna vijest, ili proširena vijest. Blic je skraćena vijest sažeta u jednu rečenicu, standardna vijest sadrži odgovor na svih pet pitanja (tko, što, kada, gdje i zašto) plus izvor, dok je proširena vijest forma koja je na prijelazu iz vijesti u izvješće. Mogu imati i različite nedostatke poput nepotpunosti, jednostranosti, prešućivanja događaja, odgađanja objavljivanja vijesti, netočnosti, anonimnosti i iznošenja stava autora (Vasilj, 2014: 51-59).
2. Izvješće – oblik novinarstva koji je prije dva desetljeća bio najzastupljeniji u tiskanom sportskom novinarstvu, a posljednjih godina gubi status monopolističkog žanra u praćenju sporta. Razvili su se razni oblici izvješća, a to su izvješća s ekipnih sportova koje sadrži lid, više informacija, citate i pozadinu. Zatim izvješće s individualnih sportova – sadrži lid, ostaje važnije rezultate i ne pretjerati s brojevima, citat pobjednika ili sportaša za kojega je javnost posebno zainteresirana, pozadinu i najavu idućeg natjecanja. Multielementno izvješće s pomoću kojeg se prati jedan događaj, a koji je sastavljen od različitih elemenata te komentatorsko izvješće koje se kao podvrsta uklapa u sliku sportskoga novinarstva u kojem je tanka crta između informativnih i komentatorskih žanrova. Autor teksta osim standardnog, iznosi i vlastite sudove o kvaliteti igre i kvaliteti prikazanog (Vasilj, 2014: 60-70).
3. Članak – zahtjevni žanr u kojem se miješaju reportaža i analiza te se osim osnovnih informacija pokušava interpretirati događaj čitateljima i učiniti razumljivim, a kraće je od reportaže (Vasilj, 2014: 70-73).
4. Profil (portret) – neki ga smatraju posebnim žanrom, dok ga drugi smatraju podžanrom u sklopu reportaže ili priče. Fokusiran je na značajne ili zanimljive osobe, a većinom se odnosi na pozitivne priče, no ne smije sadržavati superlative. Ne moraju se profilirati samo osobe, već i klubovi, reprezentacije, navijačke skupine i sl. (Vasilj, 2014: 73-76).
5. Reportaža – nazivaju je kraljicom žanrova, a često se koristi u praćenju sportskih događaja. Zahvalan je oblik izražavanja poglavito za velike sportske događaje, osobne i profesionalne drame kroz koje prolaze sportaši. Jedino se reportaža ne može napraviti iz redakcije jer novinar, ukoliko je želi odraditi, mora otići na teren (Vasilj, 2014: 76-79).

6. Komentar – monološki novinski oblik. Osnovna značajka je tumačenje, objašnjavanje, usredotočivanje informacije tako da se ona što lakše dekodira u svijesti recipijenta. Njime novinarstvo ostvaruje najvišu vrijednost (Vasilj, 2014: 79-84).
7. Analiza – subjektivni žanr u kojem novinar ili stručnjak na temelju podataka i statističkih pokazatelja analizira pojave u sportu, dostignuća sportaša (sportašica, klubova, reprezentacija...), a najpogodnija je za tisak. Postoji autorska analiza koja je cijela djelo autora bez izjava sugovornika te ju je znatno teže pisati od analize s izjavama koja osim autorovih saznanja sadrži i saznanja sugovornika (Vasilj, 2014: 84-87).
8. Nekrolog – prisjećanje na život umrlog sportaša ili sportskog djelatnika te osvrt na njegove sportske uspjehe ili zasluge za sport (Vasilj, 2014: 88-92).
9. Feljton – žanr koji je književnost preuzela od novinarstva, specifičnost je da izlazi u nastavcima, a njegov završetak mora sadržavati temeljnu poruku (Vasilj, 2014: 92-93).
10. Intervju – jedan od najčešćih oblika izražavanja u sportskom novinarstvu, sadrži uvod u kojem se predstavlja sugovornik, zatim središnji dio koji se sastoji od pitanja i odgovora te kraja s poantom intervjuja. Postoje informativni intervju, intervju gledišta i ideja, intervju profila i narativni intervju (Vasilj, 2014: 94-102).

Za potrebe ovog diplomskog rada u analizi sadržaja vrste priloga podijeljene su u *flash*, izvještaj, komentar, reportažu, intervju, analizu, vijest i kolumnu.

1.3.3. Oblikovanje sadržaja i oprema u sportskom tisku

Prema Miroslavu Vasilju novinarsku opremu u užem smislu čine: nadnaslov, naslov, podnaslov, međunaslov i okvir. Novinar može dati prijedlog opreme, ali urednik je taj koji oprema tekst i može ju, ali i ne mora prihvatiti. Važno je da ona odgovara njegovu sadržaju jer je u protivnom riječ o prevari (Vasilj, 2010:124).

Naslov je danas, pogotovo pojavom online medija, postao „škakljiva“ tema. To je ono što nas može privući ili udaljiti od teksta, a dobar naslov može učiniti tekst boljim, isto tako kao što i loš naslov može tekst dobra sadržaja učiniti bezličnim i nezanimljivim. U vrijeme klikova veoma je bitno izvući dobar naslov kako bi se što više ljudi odlučilo pročitati tekst, no to ne znači da se treba

voditi *clickbaitovima*¹⁵ i poluistinitim naslovima što se zna dogoditi hrvatskim portalima. Za razliku od nadnaslova i podnaslova ima svoju autonomiju te sam može izraziti poruke bez njih, dok oni to samostalno ne mogu. Pravi naslov nije lagano izvući, a najkraća preporuka za to bi bila sažeti tekst u jednu kratku rečenicu. I sam Joseph Pulitzer rekao kako su „udarni naslovi golišave igrači koje zavode publiku u hram tiska“ (Vasilj 2014: 125 prema Jeske 2001: 151).

A što je potrebno za pravi naslov? To je vječno pitanje, a urednici i novinari svih medijskih kuća svijeta tražit će odgovor na to pitanje. No, Drago Bobić navodi da su najgori naslovi oni ukradeni i imitirani, ali daje svoje viđenje toga što je pravi naslov. Treba naći glavni podatak, najjaču činjenicu, dominantnu misao, ideju koja rezimira i ujedinjuje poruku, najmotivniju sliku (Vasilj 2014: 125 prema Bobić 1987: 54).

U naslovima treba izbjegavati pretjerano korištenje epiteta i senzacionalizme, a trebaju biti u aktivu, ne u pasivu. Na temelju analize naslova u sportskom tisku i na sportskim stranicama, Miroslav Vasilj dijeli naslove na sljedeće vrste: informativni, citatni, igra riječima, upitni, konkluzivni (Vasilj, 2014: 125).

Informativni naslov se koristi u vijestima i izvješćima s natjecanja, ali se može koristiti u reportažama i člancima. Nije pretjerano inovativan, ali je osnova naslova. Citatni naslov u sebi sadrži izjavu te se u njemu izvlači najvažniji citat, odnosno poruka teksta. Koristi ga se kada sugovornik uistinu ima neto potencijalno zanimljivo čitateljima te je u intervjuu ta vrsta gotovo obavezna. Za naslov igre riječima može se reći da je gotovo specifičan za sportske teme te često zna biti učinkovit, ali i iritantan. Dopušteno je kad je originalan i zabavan, poglavito kada je riječ o poigravanju s prezimenima koja možda djeluju zabavno (Vasilj 2014: 126). Pogotovo kad se radi o „izlizanim“ naslovima poput onih nakon poraza Barcelone čiji je igrač bio Lionel Messi, odnosno „Gdjessi“. U analitičkoj matrici ovakvi naslovi okarakterizirani su kao oni senzacionalistički.

Tu su i upitni naslovi koji se koriste kod određenih nedoumica ili iščekivanja rezultata, transfera sportaša itd. Dobro bi ga bilo pisati samo onda kada gotovo cjelokupno čitateljstvo postavlja određeno pitanje. Konkluzivni naslov, kao što mu i ime kaže, koristi se za zaključak nekog događaja ili pojave. Zna biti i provokativan. Nadnaslov ima zadaću uvoda u naslov i vezan je za njega, ne čini rečenicu s njim. Njihova je veza logička, a ne sadržajna. Što se tiče podnaslova,

¹⁵ eng. klik-mamac, naslov koji je strukturiran da navuče što više čitatelja na klik

također je ovisan o naslovu jer ne može samostalno egzistirati u opremi teksta. Piše se kao poseban skup, poziva na čitanje teksta i daje detaljniji opis naslova. Obično se uzima manji citat iz teksta (Vasilj, 2014: 127).

Uloga okvira je isticanje sadržaja i poboljšanje grafičkog izgleda teksta a iako je sam cjelina za sebe, vezan je uz sadržaj teksta i s tekstom tvori cjelinu. Može biti i neka anegdota ili priča iz osobnog života, a nije dobro ponavljati sadržaj okvira u glavnom tekstu (Vasilj, 2014: 128-129).

Što se tiče fotografija, danas su one na svakoj stranici Sportskih novosti, ali nekad to nije bilo tako jer je njihovo objavljivanje bilo veliki trošak. Prvi je put fotografija češke biciklistkinje objavljena u zagrebačkom Sportu 1895. Novi potez su povukli u *Hrvatskom športskom listu* kad su odlučili objavljivati fotografije sportaša ili klubova o trošku zainteresiranih (Jajčević, 1987: 39-42).

Ipak, s vremenom se i taj trošak smanjio pa su danas fotografije gotovo na svakoj stranici novina, bilo u većem ili manjem formatu. Također, trošak je na sebe preuzeo medij koji objavljuje fotografije u izdanjima, a one su tu da obogaćuju članak odnosno da čitateljima pruže bar malo vizualnog dojma te da upotpune riječi novinara.

2. Novinarska etika u sportu

2.1. Što je etika, a što je novinarska etika?

Prema Hrvatskoj enciklopediji, etika je „skup načela moralnoga (ćudorednog) ponašanja nekoga društva ili društvene skupine koja se zasnivaju na temeljnim društvenim vrijednostima kao što su: dobrota, poštenje, dužnost, istina ljudskost itd.“ (Enciklopedija.hr, 2020). Odnosno, etika je „znanost o moralu kao društvenom fenomenu koji se izražava u konkretnim ljudskim postupcima u okviru pravila, maksima i civilizacijskih zasada jednoga društva“ (Enciklopedija.hr, 2020); Također ju se još definira i kao „filozofsku disciplinu koja ispituje zasnovanost i izvor morala, temeljne kriterije za vrjednovanje te ciljeve i smisao moralnih htijenja i djelovanja“ (Enciklopedija.hr, 2020).

Prema Louisu Alvinu Dayu (2004: 72), etika je temelj svake civilizacije. Ona je od velikog značaja jer:

1. izgrađuje povjerenje i suradnju među pojedincima u društvu
2. služi kao moralni ćuvar koji društvu ukazuje na relativni značaj određenih moralnih vrijednosti
3. je moralni arbitar u rješavanju suprotstavljenih tvrdnji koje su zasnovane na pojedinim osobnim interesima
4. pojašnjava društvu suprotstavljene vrijednosti i principe proizašle iz novih moralnih Dilema (Day, 2004: 72).

Postoje i određeni kriteriji koji predstavljaju osnovu bilo kojeg sistema etike, što istiću amerićki teoretićari Ray Eldon Hiebert, Donald F. Ungurait i Thomas W. Bohn:

1. etićki sistem mora imati zajednićke vrijednosti, odnosno, prije donošenja moralnih sudova, društvo mora postići sporazum o standardima moralnog postupanja
2. ti standardi se moraju zasnivati na iskustvu i razumu te se moraju truditi da usklade prava i interese ljudi s njihovim obvezama prema drugim ljudima
3. sistem etike mora tragati za pravdom i u tom traganju ne bi smjelo biti dvostrukih standarda u ponašanju, osim u slućaju da postoji moralno odobrivo i uvjerljivo razlog za diskriminaciju

4. etički sistem se mora zasnivati na slobodi izbora, a moralni agenti moraju biti slobodni donositi etičke sudove bez pritiska jer se jedino na taj način može postići etički nivo svijesti pojedinca
5. u sistemu etike moraju postojati načini odgovornosti, kako formalni, tako i neformalni. Sistem etike koji to ne sadrži nema moralni autoritet potaknuti časno ponašanje (Hiebert, Ungurait i Bohn, 1991).

No, ono što je pitanje u ovom radu jest – povezanost etike i novinarstva. Konkretnije, sportskog novinarstva. Etika se također definira kao pokušaj da se odredi što je ispravno. A novinarska etika ili etika novinarstva? Hiebert, Ungurait i Bohn u zborniku *Mass Media VI* govore kako: “Novinarska etika....treba postaviti norme, smjernice, pravila i kodekse koji će voditi, ali ne i prisiljavati novinare kako bi bili humaniji” (Malović, Ricchiardi, Vilović, 2007: 47 prema Hiebert, Ungurait i Bohn 1991).

Nekadašnji izvršni urednik *The New York Timesa* Abraham Michael Rosenthal izrekao je svoja etička uvjerenja kojih su se pridržavale generacije novinara toga lista.

„Uvjeren sam da je dužnost svakog novinara i urednika da postigne što je moguće veći stupanj objektivnosti, iako znam da je posve objektivno novinarstvo nemoguće jer svaki je tekst napisalo ljudsko biće. Uvjeren sam da će novinar zaboraviti emocije onog trenutka kada sjedne za stroj i počne pisati svoj tekst bez obzira na to koliko je bio emotivno vezan uz temu. Uvjeren sam da će osobna razmišljanja biti isključena prilikom pisanja novinarskih tekstova. Uvjeren sam da ćemo izbjegavati pogrdne izraze baš kao i anonimne optužbe protiv pojedinaca ili ustanova. Uvjeren sam da će svaka optužena osoba ili ustanova imati odmah pravo na odgovor. Uvjeren sam da ne koristimo novine kako bismo pribili ljude na stup srama samo zato jer mi novinari posjedujemo takvu moć. Uvjeren sam da prikazivanje obje strane nije puko izmotavanje, već srž odgovornog novinarstva“ (Malović, Ricchiardi, Vilović 2007: 48).

Ove riječi detaljno opisuju problematiku ovoga rada jer upravo izvještavanje o nacionalnim selekcijama svake zemlje iziskuje dodatan oprez, odnosno novinari se lakše „predaju emocijama“ u situacijama u kojima njihove reprezentacije naprave veliki uspjeh na koji se čekalo dugo godina poput srebrne medalje hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskom prvenstvu u Rusiji.

Etika novinarstva ima i etička načela koja se normiraju posebnim dokumentima novinarskih udruga, sindikata, medijskih tvrtki, redakcija i interesnih medijskih organizacija. Tako gotovo svako novinarsko udruženje ima svoj kodeks. Etički kodeks je „opći nacrt etičnog ponašanja novinara koji istovremeno propisuje pravila i dužnosti novinara“ (HND, 2021).

No, kodeks ne može propisati ponašanje novinara u svakom trenutku jer postoji nebrojeno mnogo različitih situacija u svakom polju novinarstva, pa tako i u onom sportskom - svrha kodeksa je stvoriti svojevrсни okvir i usmjeriti novinare kako bi što bolje, uz poštivanje određene etike, a opet na temelju samostalnog prosuđivanja, obavljali svoj posao na najbolji mogući način. Što se tiče Hrvatske udruge sportskih novinara (udruge koju čini većina sportskih novinara u Republici Hrvatskoj), ona se drži Kodeksa časti hrvatskih novinara, ali i Kodeksa AIPS-a, odnosno međunarodnog etičkog kodeksa udruženja sportskih novinara koji je nastao u Bakuu 2014. godine.

Prema spomenutom kodeksu „etično ponašanje u srži je onoga što znači biti profesionalac: ono razlikuje profesionalce od drugih na tržištu“ (2014). U Hrvatskoj postoji Vijeće časti Hrvatskog novinarskog društva, ugledno tijelo koje na podneseni prigovor donosi mišljenje i daje ga u javnost (Malović, 2005:86).

Neke od smjernica Kodeksa časti hrvatskih novinara, a koje se posebno vežu uz ovaj diplomski rad su:

„1. U svom se djelovanju novinari vode etikom novinarskog poziva. Oni čuvaju ugled, dostojanstvo i integritet svoje profesije, međusobno surađuju i njeguju kolegijalne odnose i profesionalnu solidarnost.

2. Polazeći od načela da su u demokratskom društvu javna glasila slobodna, samostalna, istraživačka i otvorena za različita i raznolika mišljenja, novinar za svoj rad snosi odgovornost pred javnošću, zakonom i svojom profesionalnom organizacijom. Iznošenjem vlastitog i kritičkog stajališta u traganju za istinom, kao osnovnim načelom u profesionalnom radu, novinar aktivno sudjeluje u stvaranju javnog mnijenja i kolektivnom rasuđivanju o temama od javnog interesa.

4. Rad novinara podliježe kritici javnosti. Novinari i uredništva obvezni su pažljivo se i kritički odnositi prema svim primjedbama i preporukama koje im se upućuju.

5. Pravo je i dužnost novinara zauzimati se za slobodan protok informacija. Novinar je obvezan iznositi točnu, potpunu i provjerenu informaciju. On kritički prosuđuje izvore informacija i u pravilu ih navodi. Ima pravo i ne otkriti izvor informacije, ali za objavljeni podatak snosi odgovornost.

6. U svim novinarskim priložima, pa tako i u komentarima i polemikama, novinar je dužan poštovati etiku javne riječi i kulturu dijaloga te uvažavati čast, ugled i dostojanstvo osoba ili skupina s kojima polemizira. Kada izvještava o temama o kojima postoje različita relevantna stajališta, a posebice kada se iznose optužujući navodi, novinar nastoji sva ta stajališta predstaviti javnosti.

31. Prikriveno oglašavanje i promidžbeni novinarski prilozima nisu dopušteni. Nedopušteno je i prepletanje i povezivanje novinarskih priloga i oglasa. Bili plaćeni ili besplatni, oglasi, kao i sve plaćene informacije, moraju se jasno i nedvojbeno razlikovati od novinarskih priloga.“ (HND, 2021)

Novinaru koji se ne drži kodeksa i za to bude prijavljen te mu se „dokaže krivnja“ može se i ukinuti članstvo u Hrvatskom novinarskom društvu, ali kako navodi Tijana Vukić tom novinaru nitko nema pravo zabraniti da se i dalje bavi tom profesijom. „Ne postoje općeprihvaćeni standardi koji određuju novinarski tehnicizam“ (Vukić, 2017: 40).

Zato bi se i moglo reći kako su kodeksi zapravo smjernice, a ne pravila, jer ne postoji „prava kazna“ za one koji se kodeksa ne pridržavaju, već je na novinaru da sam prosudi što je za njega i njegovu profesiju najbolje i profesionalno u trenutku.

2.2. Profesionalni standardi izvještavanja i etičke dvojbe

U svakoj profesiji postoje profesionalni standardi, a jedan od najpoznatijih teoretičara masovne komunikacije Denis McQuail je novinarsku etiku definirao sljedećim odrednicama:

- istinitost i točnost
- nepristranost i poštenje
- poštovanje osobnosti i privatnosti
- neovisnost o pojedinim interesima

- odgovornost prema društvu i društvenim dobrima
- poštovanje zakona
- moral, pristojnost i dobar ukus (McQuail, 2010).

Moderni i užurbani svijet u 21. stoljeću živi „u ritmu masovnih medija“ jer se praktički nešto nije dogodilo ako to nisu zabilježili masovni mediji. Iako su mediji tu prvenstveno da informiraju, zabavljaju i podučavaju, zna se dogoditi da isti manipuliraju, varaju ili dezinformiraju. Zato su i postavljeni spomenuti novinarski standardi: istinitosti, poštenja, točnosti, uravnoteženosti i nepristranosti (Malović, 2005).

Prema Stjepanu Maloviću, istinitost je temelj novinarstva i nijedna druga kategorija ili definicija nije tako prihvaćena kao istina: „Vijest je istinita ili ona nije vijest“ (2005: 19). Nadalje, činjenica je da istina nije jednoznačna i teško se određuje pa novinar mora pokazati profesionalnost da ju interpretira na najbolji mogući način. Zato je važno provjeravati informacije kojima se raspolaže jer će istina prije ili kasnije izaći na vidjelo, a to će imati posljedice po novinara (Malović, 2005). Kovach i Rosenstiel kažu da je istina „iskaz onoga što je najvjerojatnije u proporcionalnosti dokaza koji su dostupni u to vrijeme“ (2010: 32), ali problem je što do nekih „dokaza“ poput izjava na licu mjesta publika ne može doći, već im se mora vjerovati - primjerice, što će biti vidljivo kasnije u radu, izvještajima novinara sa Svjetskog prvenstva u Rusiji.

Što se tiče poštenja, to je temelj vjerodostojnosti novinarova izvještaja. Ako čitatelj, slušatelj ili gledatelj uoči nepoštenje, on gubi povjerenje u novinara i medij koji je to objavio. Lance W. Bennett (1988: 118) smatra kako je moderno novinarstvo prihvatilo poštenje umjesto objektivnosti i o tome govori ovako:

„Čini se da je poštenje primjereniji cilj izvještavanja s obzirom na zapreke koje stoje pred objektivnošću: vrijednosti sadržane u političkim događajima, varke proizvođača vijesti, poteškoću postizanja posve neutralna stajališta, nemogućnost prikazivanja svih strana i prikupljanja svih činjenica, te žurba kako bi se ispunili nerazumno kratki rokovi. Zbog tih i drugih poteškoća tisak se optužuje da nije objektivn, bez obzira na to koliko se trudi izlagati „činjenice“. I stoga se čini da je „poštenje“ cilj koji je razumniji i koji je lakše obraniti“ (Bennett prema Malović, 2005).

U ovom će se radu istraživanje baviti upravo objektivnošću izvještavanja reportera Sportskih novosti za vrijeme grupnog dijela natjecanja Svjetskog prvenstva u nogometu u Rusiji 2018.

godine te izvještavanju sa Svjetskog košarkaškog prvenstva u Kini godinu dana kasnije. Upravo je ta objektivnost, odnosno poštenje jedan od stavaka koje se istražuju te se utvrđuju razlike između izvještavanja s dva najveća natjecanja u dva najpopularnija svjetska sporta s razlikom da na jednom nastupa hrvatska reprezentacija, a na drugom ne. Iako, Nick Davies u knjizi *The Flat Earth News* kaže da je objektivnost samo iluzija i da se ona nikad nije i nikad neće ostvariti u medijima jer je to nemoguće (2008).

Što se tiče točnosti, najbolje je to opisao Stjepan Malović koji kaže da „vijest mora biti točna. Točka. Nema rasprave. Ali, ništa lakše nego pogriješiti. Čak i kod tako jednostavnih pojmova kao što su ime, prezime, funkcija, godina, mjera, pa čak i strana svijeta“ (2010: 31). Sama definicija novinske vijesti prema Melvinu Mencheru jest ta da je „novinska vijest: točna. Sve informacije su provjerene prije nego se koriste“ (1977: 23) Da, upravo je to ono što se lagano može potkrasti novinarima pogotovo u situacijama u kojima ih „stišće rok“ ili pak nosi određeni nacionalni naboj. Najčešće su pogreške u nekim brojevima ili mjernim jedinicama, a upravo ti detalji neki put mogu biti presudni.

U današnje vrijeme najbitnije je prvi imati neku vijest koja bi mogla zanimati određeni broj ljudi pa se tako varaždinskim krajem proširila vijest o potpisu ikone HNL-a Veldina Karića za četvrtoligaša Bednju iz Beletinca, a mnogima je bilo čudno kako to da netko s 49 godina konkurira u momčadi koja je u vrhu ljestvice. No, novinaru koji je potpisan inicijalima IT promakla je činjenica kako je Karić¹⁶ potpisao za veteransku momčad spomenutog kluba te će za istu nastupati. Kasnije je činjenica promijenjena na zahtjev, a sreća u nesreći je bila ta da se pogreška dogodila na portalu jer da se ista dogodila u tiskanom izdanju „Regionalnog tjednika“, ispravak bi se mogao objaviti tek tjedan dana kasnije pošto se radi o tjedniku. Iz tog je razloga potrebno sve pogreške svesti na najmanju moguću mjeru iako pritom može stradati brzina. „Uvijek je bolje biti točan, nego nešto objaviti prvi s netočnim podacima“ (Malović, 2005: 36).

Specifična je situacija na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji bila ona kad je izbornik Zlatko Dalić udaljio iz reprezentacije Nikolu Kalinića o kojem su Sportske novosti na portalu izvijestile „bombastičnim“ naslovom¹⁷, a upravo je ona zahtijevala uravnoteženost u izvještavanju.

¹⁶ „Legendarni Veldin Karić novi igrač Bednje iz Beletinca“, Regionalni tjednik, <https://regionalni.com/legendarni-veldin-karic-novi-igrac-bednje-iz-beletinca/> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

¹⁷ “Ekskluzivno: Potres u kampu Vatrenih – Nikola Kalinić napustio reprezentaciju, Zlatko Dalić potjerao nezadovoljnog vatrenog zbog kršenja discipline!”, Sportske novosti,

Valja pohvaliti novinare Sportskih novosti koji su pokušali doprijeti i do samog igrača kako bi se čula druga strana, ali Kalinić do danas nije dao jasan odgovor koji je razlog njegova napuštanja reprezentacije osim onog da je to bila „odluka izbornika“. Upravo je zbog takvih situacija bitna uravnoteženost, odnosno prikazivanje svih strana u sukobu. Prema Maloviću „druga strana ima pravo na svoju verziju. Novinar nije nadčovjek koji odlučuje tko je kriv, a tko nije. Novinar mora predočiti događaj tako da sve strane imaju mogućnost reći što se dogodilo i zašto se dogodilo (2005: 38).

Jedan od osnovnih preduvjeta moderno shvaćenog novinarstva je nepristranost. Novinar se ne smije svrstati ni na koju stranu prilikom izvještavanja, a događaj se treba prikazati onako kako se dogodio, bez obzira na sklonosti novinara. Ono što krasí izvještavanje o sportskim natjecanjima jesu komentari i analize u kojima je dopušteno zauzimanje strane, dok u vijestima to nikako nije dopušteno (Malović, 2005).

Ipak, teško je očekivati da će se u Hrvatskoj jednako izvještavati o, primjerice, igri Argentine i igri Hrvatske na istoj utakmici, stoga je Miroslav Vasilj istaknuo kako su, što se tiče pristranosti, „jedina iznimka nastupi reprezentativne selekcije države ili pak hrvatskih klubova/pojedinaca u nekim europskim/svjetskim natjecanjima“ (Vasilj, 2014: 33).

A nastavno na spomenutu nepristranost, baš poput te postoje određene etičke dvojbe. Prema Miroslavu Vasilju (2014: 32-35) to su:

- *Nezavisnost novinara u odnosu na čelnike saveza, klubova, menadžere, trenere, sportaše/sportašice i sportske PR-ovce – nabrojani nerijetko vrše pritiske na sportske novinare i redakcije kako bi u medijima bili prikazani u što boljem svijetlu. Posebice je izražen pritisak menadžera na sportske novinare kako bi sportaši koje zastupaju postigli što bolju cijenu na tržištu. Pritiske na sportske novinare često vrše i roditelji i rodbina sportaša. S druge strane klubovi i savezi na razne načine pokušavaju pogodovati sportskim novinarima tako što im plaćaju putovanja i smještaj prilikom gostovanja*

<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/reprezentacija/ekskluzi-vno-potres-u-kampu-vatrenih-nikola-kalinic-napustio-reprezentaciju-zlatko-dalic-potjerao-nezadovoljnog-vatrenog-zbog-krsenja-discipline-7491915>, (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

reprezentacije ili kluba, što sportske novinare onemogućava da na pošten način izvijeste javnost o utakmici ili nekom drugom sportskom događaju (Vasilj, 2014: 32).

Danas nije neuobičajeno da neki klubovi u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi nekim novinarima plaćaju ili sufinanciraju odlazak na primjerice pripreme. No, to odmah dovodi u pitanje mogućnost objektivnosti i nezavisnosti prilikom stvaranja priloga. Također, velik utjecaj imaju i menadžeri kako u negativnom smislu što se tiče „guranja“ mnogih igrača, ali ima i onih pozitivnih primjera. Najpozitivniji, barem po novinara, ali i danas nestrpljivu nogometnu javnost te medije koji trebaju biti najbrži, ali najpouzdaniji izvor, definitivno Fabrizio Romano. Dok je danas nepogrešiv te se mnogi vode time da je službeno to što objavi Romano, njegova je priča započela s 18 godina¹⁸ kad ga je jedan tad nepoznati menadžer zamolio da napiše članak o dva nogometaša s kojima pregovara. Ispostavilo se to da su to Gerard Deulofeu i Mauro Icardi koji su kasnije ostavili veliki trag u talijanskoj Serie A i nakon toga je posredstvom spomenutog menadžera skupio mnoge kontakte te je rapidno napredovao u karijeri, odnosno s 27 godina je najpoznatiji svjetski novinar.

- *Sukob interesa – nije rijedak slučaj da sportski novinari istodobno rade i kao djelatnici u uredima za odnose s javnošću klubova, saveza i sportaša/sportašica. Istodobno obavljanje novinarske i PR djelatnosti je nespojivo jer je riječ o sukobu interesa s obzirom da novinar ne može pošteno izvješćivati. Ukoliko radi u odnosima s javnošću, potrebno je zamrznuti novinarsku djelatnost ili obrnuto dok se angažman ne završi (Vasilj, 2014:32).*

Mnogo je takvih slučajeva pogotovo u manjim sredinama pa čak i gradovima da novinar određenog medija bude i glasnogovornik kluba što mu omogućava određenu prednost pred drugim novinarima, ali i kosi se s pravilima struke. To područje još nije jasno definirano te je potrebna jasnija odrednica o takvim situacijama.

¹⁸ “Meet Fabrizio Romano: The King Of Football Transfer News”, Sportbible, <https://www.sportbible.com/football/news-meet-fabrizio-romano-the-king-of-football-transfer-news-20200922>, (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

- *Propusti o provjeravanju informacija – i vijest sa sportskih događaja mora biti točna, bilo da je riječ o rezultatu, transferu, vremenu odigravanja sportskog susreta, podatku tko je postigao pogodak ili najbanalnijim podacima kao što su iz kojega grada ili države je klub ili sportaš/sportašica. Teoretičari medija navode točnost kao najvažniji kriterij za vijest. Prilikom sage o prelasku Luke Modrića u Real Madrid španjolska Marca napravila je pogrešku zbog koje se uredništvo toga lista moralo ispričati svojim mnogobrojnim čitateljima. Na osnovi fotografije snimljene u Zagrebu, a koju je poslao jedan čitatelj, Marca je objavila vijest da je Modrić stigao u Madrid (Vasilj, 2014:33).*

Upravo je to ono što je navedeno u slučaju prelaska Veldina Karića u Bednju iz Beletinca, ali postoje i „teži“ slučajevi poput onih loših prvotrvanjskih šala. Naime, menadžer KSW-ova prvaka u velter kategoriji, hrvatskog borca Roberta Soldića na 1. travnja ove godine objavio je kako će se Roberto boriti protiv Mameda Kalidova. Taj je meč jedan od najiščekivanijih u spomenutoj poljskoj MMA¹⁹ organizaciji. Medijima je dao neodređen odgovor²⁰, dok je srpskom Triangle TV-u s kojim gaji dobre odnose navodno i potvrdio meč, ali je taj tekst kasnije izbrisan nakon što je sam menadžer sve demantirao. No, bilo je to prekasno jer je sutradan u Večernjem listu izašla vijest o spomenutoj borbi.

- *Prikazivanje informacija koje daju prednost određenom klubu, sportašu, treneru... Sportski novinar ne može zanemariti osobnu životnu priču, svoje podrijetlo, sredinu u kojoj se kreće, kulturu i uvjerenja. Privatno i oni navijaju manje ili više za određeni klub, sportaša/sportašicu reprezentaciju. No sve to treba ostati u sferi privatnoga i ne bi smjelo biti mjerilo u novinarskoj profesiji. Dale Jacqueline piše o novinarskoj etici koja potječe od predrasuda. „A pristranost je tendencija da se stvari interpretiraju i da se o njima izvješćuje na određeni način koji ide u prilog stajalištu koje novinar prihvaća ili ne ide u prilog stajalištu koje novinar ne prihvaća“²¹ Ipak postoje određene iznimke kada se određena pristranost može pokazati i u profesiji. Sportski novinari ne kriju naklonost kada*

¹⁹ eng. *mixed martial arts* – mješovite borilačke vještine, kod nas poznatije kao slobodna borba

²⁰ Hrnčić, F. (2021.) *Dijaković objavio da se Soldić bori za pojas pa rekao da se šali*, 24sata, <https://www.24sata.hr/sport/dijakovic-objavio-da-se-soldic-bori-za-pojas-pa-rekao-da-se-sali-754332>, (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

²¹ Jacqueline, D.; *Novinarska etika. Moralna odgovornost u medijima*, Beograd, Službeni glasnik, 2007., str. 315.

je riječ o međunarodnim sportskim susretima za reprezentaciju, klubove ili sportaše koji se natječu. Recipientima bi bilo nezamislivo da komentator na HRT-u ne pokaže pristranost na utakmici Hrvatska – Španjolska na Europskom nogometnom prvenstvu ili pri nastupima Dinama u nogometnoj Ligi prvaka... Takva se pristranost podrazumijeva u sportskom novinarstvu i obilježje je sportskog novinarstva na svim kontinentima, koliko god bila neprihvatljiva dijelu teoretičara medija. I u tom je slučaju potrebno imati respekt prema rivalu. S druge strane, isti komentator mora biti potpuno neutralan u slučaju kada se igra domaće nogometno prvenstvo, primjerice u utakmici Dinamo – Hajduk. Pokazati pristranost prema bilo kojem klubu u tom slučaju bila pogreška (Vasilj, 2010: 33-34).

Pristranost u vijestima oko reprezentacije je jasna, ali što se tiče spomenute pristranosti u domaćem prvenstvu, već se duže vrijeme preko udruge „Dinamo – to smo mi“²² spominje nepristranost komentatora HNTV-a Ivica Blažićka te iskorištavanje medijskog prostora za neke stvari koje u tom trenutku nemaju veze s utakmicom, odnosno za svojevrsnu privatizaciju medijskog prostora.

- *Zadiranje u privatnost sportaša/sportašica - članci poput Goli Lovren i Čarli opuštili se na bazenu u društvu Srne i Modrića (Večernji.hr, 2014) krše pravo na privatnost spomenutih hrvatskih reprezentativaca te je na novinarima da znaju razdvojiti poslovno od privatnog (Vasilj, 2014: 32-35).*

Sportaši na neki način prihvaćaju manjak onog „privatnog“ što veće zvijezde postaju jer je danas zapravo skoro svaki događaj iz njihovih života – vijest. Nekima stvarno ne bi trebalo biti mjesta u javnom prostoru.

- *Prikazivanje nasilja i pogibeljnih scena – nasilje na sportskim terenima postaje sve češća slika. Njegovi sudionici su najčešće tzv. navijači, no nerijetko je riječ o samim sportašima ili pak čelnicima klubova i Saveza. FIFA i UEFA i brojni nacionalni nogometni savezi već*

²² Udruga Dinamo – to smo mi najavila je utakmicu kroz obračun s Mamićima i Ivicom Blažićkom, Telesport, <https://telesport.telegram.hr/na-prvu/udru-ga-dinamo-to-smo-mi-najavila-je-utakmicu-kroz-obracun-s-mamicima-i-ivicom-blazickom/>, (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.)

su odavno donijeli preporuke da se nasilje na tribinama tijekom izravnih prijenosa ne prikazuje kako se takva ponašanja ne bi poticala i kako ne bi dobivala medijsku pozornost. (...) Očigledan propust dijela medija dogodio se i na Zimskim olimpijskim igrama u Vancouveru 2010. prilikom pogibije gruzijskoga sanjakača Nodara Kumaritašvilija. Dio medija objavio je stravične snimke pogibije gruzijskoga sportaša što je s razlogom izazvalo negodovanje udruga i javnosti (Vasilj, 2014: 34-35).

Europsko nogometno prvenstvo 2021. godine obilježila je situacija s danskim reprezentativcem Christianom Eriksenom koji je izgubio svijest na terenu tijekom odigravanja utakmice protiv Finske pa su ga liječnici oživljavali. Njegovi su suigrači odmah oko njega oformili živi zid, kako bi ga zaštitili od kamera i fotoaparata, a valja pohvaliti HRT koji je u Hrvatskoj prenosio spomenuti susret, ali se slikom isključio s utakmice. Nadalje, što se tiče prikazivanja nasilja, ili pogrešnog davanja važnosti nasilju, ističe se situacija u kojoj su poljski „*Teddy Boysi*“, ultrasi poljske Legije iz Varšave, stigli u zagrebačku Dubravu te se dogodila tučnjava s navijačima Dinama – Bad Blue Boysima. Bez obzira na sve okolnosti, nedopustivo je da se u medijskom prostoru brani čin nasilja poput spomenutog Ivice Blažička koji je u prijenosu utakmice između Dinama i Legije u pretkolu Lige prvaka istaknuo kako su „Bad Blue Boysi upisali uvjerljivu pobjedu“ (24sata, 2021).

- *Govor mržnje – sportski se novinari ne bi smjeli služiti govorom mržnje na rasnoj, nacionalnoj, vjerskoj, spolnoj, regionalnoj ili bilo kojoj drugoj osnovi. I dio sportskih novinara početkom 90-ih na prostoru bivše Jugoslavije podlegao je širenju nacionalne netrepeljivosti (Vasilj, 2014: 35).*

Sportski novinar Edo Pezzi došao je u centar pažnje zbog komentara o Engleskoj kako je „svašta došlo u tu zemlju i tu se ne treba čuditi ovim stvarima“ (index.hr, 2021) te je prozvan zbog govora mržnje, a sam se novinar kasnije opravdao kako je poanta bila u objašnjavanju engleske uobraženosti i komentar na skidanje srebrnih medalja kod većine engleskih nogometnih reprezentativaca (Dalmatinski portal, 2021).

- *Plagijat – plagijat je krađa, prisvajanje tuđeg autorstva. I među sportskim novinarima ima plagijatora. I dok u znanosti postoje jasna pravila kako citirati, u novinarstvu postoji znatno slobodniji odnos prema citatima. To je zločin koji se kažnjava i van okvira novinarstva (Vasilj, 2014: 35).*

Netko tko je svoj život usmjerio pozivu sportskog novinara ne bi smio imati nikakva opravdanja, ali ni motive za plagiranjem. Takve stvari treba osuditi bez jer ni rokovi, nedostatak inspiracije ili nešto treće ne bi smjelo „natjerati“ novinara da posegne za prisvajanjem nečijeg djela.

Postoje mnogi zakoni i kodeksi koji bi trebali ukazati na ono što je dobro i što nije. No, na kraju svega ipak stoji sam novinar, koji sam mora donijeti odluku i preispitati vlastiti moral jer će se po njegovim djelima na kraju suditi baš njemu.

2.3. Pregled dosadašnjih istraživanja

Dražen Maleš, Danijel Labaš i Petra Begović proveli su istraživanje *Slike hrvatske nogometne reprezentacije u medijima u kontekstu Svjetskoga nogometnog prvenstva 2018.* (2019) kojom su obradili povezanost sporta i publike za vrijeme medijski najzastupljenijeg velikog sportskog događanja na kojem je hrvatska nogometna reprezentacija ujedno i napravila najveći uspjeh, a to je Svjetsko nogometno prvenstvo gdje je Hrvatska osvojila srebrnu medalju. To je privuklo veliku pažnju javnosti, a mediji su u tim slučajevima oni koji stvaraju dodatnu sliku promatranog, odnosno hrvatske nogometne reprezentacije. Napravili su istraživanje kojim su utvrdili medijski pristup izvještavanju sa spomenutog natjecanja te imidžu reprezentacije nastalom u promatranom razdoblju.

Analizirali su sadržaj članaka objavljenih u 24sata, Jutarnjem listu i Večernjem listu istom metodom koja će se koristiti u ovom diplomskom radu, ali drugačijim gledištem došli su do zaključka da je Hrvatska nogometna reprezentacija u promatranom razdoblju predstavljena pozitivno te kako je sadržaj u najvećoj mjeri pripadao sportskoj rubrici. Također, istaknuli su kako je snažna veza medija i publike u kontekstu ovakvih događaja te da stilovi izvještavanja često

utječu na stvaranje i oblikovanja atmosfere oko događaja ili praćenja nacionalnih predstavnika. Jasan je bio i utjecaj BIRGinga (Basking in Reflecting Glory), odnosno identifikacije pojedinca s nečijim uspjehom, u ovom slučaju nogometne reprezentacije, te potrebu za povezivanjem s drugim poklonicima tima (Labaš, Maleš, Begović 2019).

A za *Statistu* su više istraživanja u Njemačkoj proveli različiti izvori, poput primjerice Instituta za demoskopiju (IfD) koji je proveo istraživanje o najpopularnijim sportovima u Njemačkoj od 2018. do 2020. godine. pod imenom *Most popular sports in Germany according to the interest of the population from 2018 to 2020*, a zaključili su da je i dalje riječ o nogometu. Također, popularni su i individualni sportovi u kojima njemačka ima jake predstavnike poput biatlona, utrki automobila itd., a gledanje sportova pobuđuje interes za istim kod publike. Nadalje, najviše se ljudi u Njemačkoj od ispitanih na dnevnoj bazi bavi fitnessom, a najgledaniji sportski događaj na televiziji bio je Svjetsko nogometno prvenstvo 2018. godine (IfD, 2020).

Nadalje, za istu je stranicu istraživanje o praćenju sportskog izvještavanja pod naslovom *Do you follow sports reporting?* na 1000 njemačkih ispitanika proveo PwC, a istraživanje je pokazalo da 38% ispitanika prati sport na redovnoj bazi, a 54% redovnih su muškarci. Ista je tvrtka provela istraživanje i o tome preko kojeg se kanala izvještavanja najčešće informira njemačka publika pod imenom *How often do you use the following media channels to follow sports reporting? (Top 2 answers)*, a pokazalo se kako najviše na redovnoj bazi koriste besplatnu televiziju, njih 66% od 849 ispitanika, dok 31% na redovnoj bazi čita novine, dok se tek 16% ispitanika o sportu na redovnoj bazi informira putem interneta (2018).

Stan Ketteter, John McGuire i Ray Murray proveli su istraživanje imena *Contrasting Desired Sports Journalism Skills in a Convergent Media Environment* (2014), a istraživačka studija proučavala je kako sportski novinari, reporteri i urednici u eri konvergencije novinarstva rangiraju najvažnije vještine. I dalje smatraju kako je najvažnija vještina mogućnost dobrog pisanja bilo u tisku ili na internetu, zatim snalaženje s rokovima i prilagodba novim tehnologijama (2014).

Nisu se osvrnuli na objektivnost novinara prilikom izvještavanja o nacionalnoj izabranoj vrsti, a u ovom će se radu analizirati i, osim spomenutog, izvještavanje s drugog velikog natjecanja koje bi zasigurno privukao veliku pozornost domaće javnosti da je na njemu nastupala Hrvatska. No, kako hrvatska reprezentacija nije izborila plasman na Svjetsko košarkaško prvenstvo 2019. u Kini utvrdit će se kako su novinari izvještavali s tog natjecanja.

3. Metodologija istraživanja

U ovome dijelu rada predstavljeni su i objašnjeni predmet istraživanja, ciljevi istraživanja i postavljene hipoteze, a objašnjava se i metoda istraživanja u analizi, kao i uzorak te kriteriji odabira uzorka, odnosno analitička matrica s detaljno objašnjenim kriterijima odabira čestica.

3.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada su novinski članci u dnevnoj tiskovini *Sportske novosti* u razdoblju prvog tjedna grupne faze natjecanja na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji 2018. godine (14. do 20. lipnja).

3.2. Ciljevi istraživanja i hipoteze

Glavni cilj ovog rada je analizirati stavove, pristup i načine izvještavanja novinara u grupnim fazama dvaju najvećih (najpopularniji sportovi u Europi su nogomet i košarka²³, a najpraćeniji sportovi u hrvatskim medijima su nogomet, košarka, tenis i formula 1 (Vasilj, 2014: 36)) svjetskih natjecanja u nogometu i košarci odnosu na prisutnost hrvatske reprezentacije na istima. Analizom medijskih sadržaja tiskovine *Sportske novosti* u vremenu odigravanja prvog tjedna (14. - 20. lipnja) grupnog dijela Svjetskog nogometnog prvenstva 2018. te grupnog dijela Svjetskog košarkaškog prvenstva u Kini 2019. godine cilj je utvrditi stavove o nastupima hrvatske nogometne reprezentacije te odrediti njihovu etičnost, objektivnost i istinitost.

Točnije, rad će istražiti izvještava li se u jednakoj mjeri o rezultatima spomenutih natjecanja s obzirom na to natječu li se na njima hrvatski predstavnici te na kakve se načine izvještava u odnosu na kriterije postavljene prema Kodeksu časti hrvatskih novinara te Kodeksu AIPS-a.

Shodno ciljevima istraživanja, postavljene su hipoteze:

²³ Starešinčić, D. (2010.) *Najpopularniji ekipni sportovi na svijetu*, tportal, <https://www.tportal.hr/sport/clanak/najpopularniji-ekipni-sportovi-na-svijetu-20100406> (datum posjete 30. kolovoza 2021.)

H1: Sportske novosti subjektivnije izvještavaju o nogometnim u odnosu na druga sportska natjecanja

H2: Sportske novosti subjektivnije izvještavaju o sportskim natjecanjima na kojima sudjeluje hrvatska reprezentacija.

H4: Razina etičnosti i objektivnosti niža je u onim priložima gdje nije zadovoljeno trenutno stanje i očekivanja nacije

H4: Razina etičnosti i objektivnosti u izvještavanju Sportskih novosti, niža je u onim priložima

3.3. Metoda istraživanja i uzorak

Za potrebe ovog rada kao istraživačka metoda koristit će se kvantitativna i kvalitativna metoda analize sadržaja. Analiza sadržaja znanstvena je metoda čija definicija nije u potpunosti usklađena u metodološkoj literaturi zato što podrazumijeva obilje mogućih interpretacija, korištenih jedinica, kao i dvojaku mogućnost korištenja same metode za kvalitativne ili kvantitativne analize. No, ta raznolikost ni u kojem slučaju ne oduzima kredibilitetu metode, već mu dodaje – ona je primjenjiva u brojnim znanstvenim područjima, a u društveno-humanističkom smislu koristi se kako bi se određene jedinice mjerila (u ovome slučaju novinski prilozi) mogle kvalitativno i/ili kvantitativno prikazati u određenom vremenskom periodu, kontekstu ili drugom spoju uvjeta u kojima se provodi istraživanje.

Goran Milas analizu sadržaja kao metodu definira kao „tehniku kojom se na objektivan, sustavan i općenit način kvantitativno opisuje sadržaj nekog aspekta komunikacije“ (Milas, 2009: 500 – 501). Milas ističe kako se analiza sadržaja pokazala vrlo primjenjivom i upotrebljivom prilikom istraživanja materijala značajnog opsega, poput, primjerice, sadržaja medijskog izvještavanja kada istraživač zbog ograničenja (bilo ekonomskih, vremenskih, sadržajnih, količinskih ili nekih drugih) ne može analizirati sve prisutne pojedine jedinice materije koje zahvaća istraživačko pitanje. Iz tih razloga, konsenzus znanstvene zajednice prilikom korištenja ove metode je da se odabire odgovarajući uzorak koji se analizira prema unaprijed određenim normama (Milas, 2009: 502).

Kvalitativna analiza sadržaja podrazumijeva istraživačevo donekle subjektivno vrednovanje proučavanog sadržaja. U primjeni kvalitativne analize za izvođenje zaključaka nije bitna učestalost ili intenzitet određenih svojstava, već samo postojanje ili nepostojanje određene pojave ili svojstva.

Kvantitativna analiza sadržaja je sustavni i objektivizirani postupak koji u većoj mjeri udovoljava kriterijima znanstvenih metoda. Cilj kvantitativne analize je utvrditi ne samo postojanje ili nepostojanje određene pojave ili osobine, nego odrediti i precizne kvantitativne vrijednosti i odnose u kojima su te pojave ili osobine zastupljene.

Uzorak na kojemu je provedeno istraživanje po vrsti je neprobabilistički prigodni (N=227), pri čemu jedinicama analize pripadaju svi novinski priloz Sportskih novosti vezani uz Svjetsko nogometno prvenstvo za muškarce iz lipnja 2018. u prvom tjednu grupne faze natjecanja te za Svjetsko prvenstvo u košarci za muškarce iz kolovoza i rujna 2019. u grupnoj fazi natjecanja neovisno o njihovoj vrsti te njima pripadajuća oprema – fotografije, okviri, naslovi, nadnaslovi, citati, izjave, tablice, grafikoni te druge moguće varijacije.

3.4. Analitička matrica

Za potrebe ovog rada, korišteni su elementi kvantitativne, ali i kvalitativne analize sadržaja unutar analitičke matrice posebno izrađene za obradu podataka u tiskanim izdanjima Sportskih novosti od 14. do 20. lipnja 2018. te od 31. kolovoza do 6. rujna 2019. Sama matrica sastojala se od 22 analizirane čestice (14 kvalitativnih te 8 kvantitativnih čestica priloga) kroz koje je ukupno analizirano 227 novinskih priloga vezanih uz sportsko izvještavanje za vrijeme Svjetskog prvenstva u nogometu za muškarce 2018. te Svjetskog prvenstva u košarci za muškarce 2019.

Elementi analitičke matrice uključivali su redni broj novinskog priloga, medij u kojemu je objavljen novinski prilog, vrstu novinskog priloga, broj tiskanog izdanja Sportskih novosti, datum kada je izdanje i novinski prilog objavljen, veličinu novinskog priloga određenu u mjernoj jedinici novinskog stupca, naslov priloga, opremu vezanu uz naslov te opremu vezanu uz sami prilog, dužinu teksta izrađenu u novinarskim karticama (1 kartica = 1800 znakova), identitet autora

priloga, broj autora koji su sudjelovali u izradi priloga, objektivnost izvještavanja i informacija u prilogu, objektivnost naslova i što se njime izražava, vrstu naslova u tisku, istaknutost naslova na stranici u tiskanom izdanju Sportskih novosti, subjektivnu usmjerenost ukupnog priloga, povezanost priloga s Hrvatskom – tj. povezanost priloga s izvještavanjem o hrvatskim momčadima koje se natječu u tim periodima, istinitost priloga, broj fotografija uz prilog, broj izvora informacija u prilogu te uz koji sport je prilog vezan.

Redni broj novinskog priloga označavao je koji je po redu obrađeni prilog, dok je medij označavao tiskovinu iz koje su se podaci obrađivali – u ovom slučaju Sportske novosti. Broj tiskanog izdanja Sportskih novosti označuje koja je ovo po redu tiskovina izašla od prvog dana izlaženja te nakon toga slijedi datum izlaženja novinarskog priloga u tiskovini. Veličina novinskog priloga određena je kao stupac, dupli stupac, pola stranice, stranica, stranica i pol te duplerica. U naslovu priloga je rečenica koju je autor iskoristio kako bi privukao čitatelja, dok oprema naslova može biti nadnaslov i podnaslov. Opremu ima i sam prilog u vidu fotografije, tablice, grafike i okvira dok je dužina teksta podijeljena prema novinarskim karticama, odnosno prilozima s manje od 1800 znakova označeni su kao oni s manje od kartice teksta, prilozima koji imaju karticu do dvije teksta imaju od 1800 do 3600 znakova, dok oni s više od dvije kartice imaju preko 3600 znakova s prazninama. Autori su se potpisivali imenom i prezimenom ili inicijalima, a neki tekstovi su ostali i nepotpisani, odnosno autor je nepoznat. Broj autora označava koliko je novinara sudjelovalo u izradi priloga – jedan, dva ili više. Kriterij objektivnosti i subjektivnosti definiran je u teorijskom okviru rada, a obrađena je objektivnost naslova kao i objektivnost cijelog priloga.

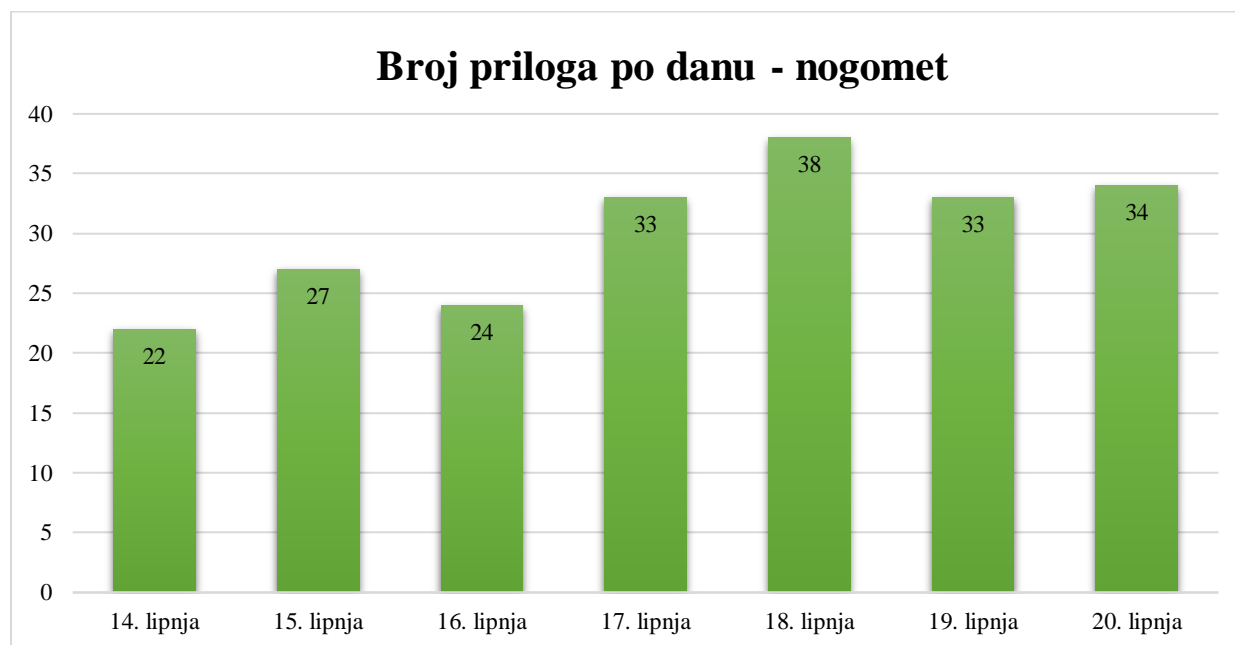
Vrste naslova također su objašnjene u teorijskom okviru rada, a za potrebe ovog rada naslovi su podijeljeni na senzacionalističke, informativne te izjavu, odnosno citatne. Istaknutost naslova ovisi o veličini fonta kojom je tekst napisan u tiskanom izdanju, a podijeljena je na malu, srednju i veliku. Analizirana je i povezanost priloga s hrvatskom reprezentacijom, odnosno je li tema priloga u direktnoj vezi s nastupom Hrvatske na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji 2018. godine te spominje li se Hrvatska u priložima o Svjetskom košarkaškom prvenstvu 2019. godine u Kini na kojem hrvatska reprezentacija nije nastupala. Istinitost priloga govori o mogućim tehničkim pogreškama poput pogrešnih imena natjecatelja ili momčadi, odnosno pogrešnih informacija ili promašenih činjenica, odnosno je li u prilogu došlo do grešaka takve naravi. Jedan od stavaka matrice je i broj fotografija, odnosno je li u prilogu bila jedna, dvije ili pak više

fotografija. Broj izvora govori o tome iz koliko je izvora novinar uzimao informaciju – je li to jedan, dva ili više, odnosno radi li se u autorskom tekstu čija je problematika objašnjena u teorijskom okviru. Na kraju teorijske matrice određeno je kojim se sportom bavio prilog, odnosno radi li se o nogometu ili košarci.

4. Rezultati istraživanja i rasprava

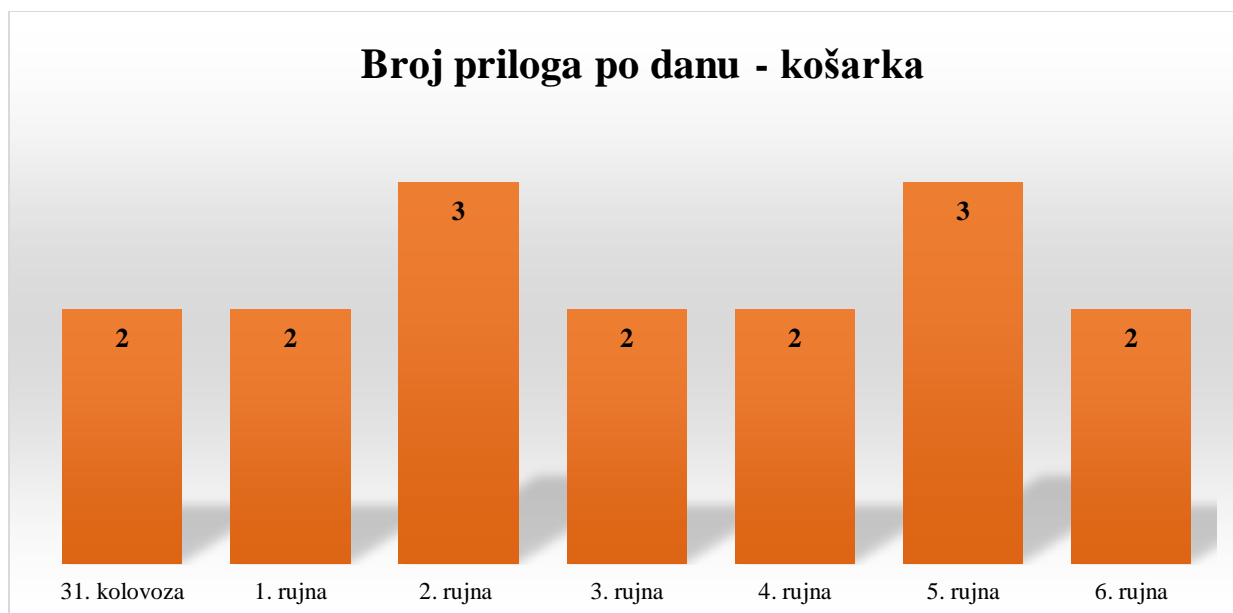
U samome istraživanju ukupno je analizirano 227 novinskih priloga u tiskanim izdanjima Sportskih novosti od 14. do 20. lipnja 2018. za vrijeme grupnog dijela Svjetskog prvenstva u nogometu za muškarce 2018. te grupnog dijela Svjetskog prvenstva u košarci za muškarce 2019. od 31. kolovoza do 6. rujna 2019.

Već na prvi pogled očite su iznimne razlike u samoj frekvenciji i broju objavljenih priloga, a moglo bi se reći i u „intenzitetu“ izvještavanja – bez obzira na to što su oba natjecanja svjetske razine, o nogometu se izvještavalo značajno više.

Grafikon 1. Broj novinskih priloga po danu vezanih uz nogomet (N=211)

Rezultati istraživanja pokazuju da je u oba perioda priloga o nogometu 211 (92,95% ukupnog uzorka), dok je priloga o košarci bilo svega 16 (7,05% ukupnog uzorka). Iako se radi o dva najveća natjecanja u spomenutim sportovima, mnogo je više pažnje posvećeno natjecanju na kojem se natjecala hrvatska nogometna reprezentacija, dok je Svjetskom prvenstvu u košarci za vrijeme grupne faze posvećena tek stranica do dvije. U fokusu su se tad našle utakmice hrvatskih klubova u kvalifikacijama za europska natjecanja.

Grafikon 2. Broj novinskih priloga po danu vezanih uz košarku (N=16)

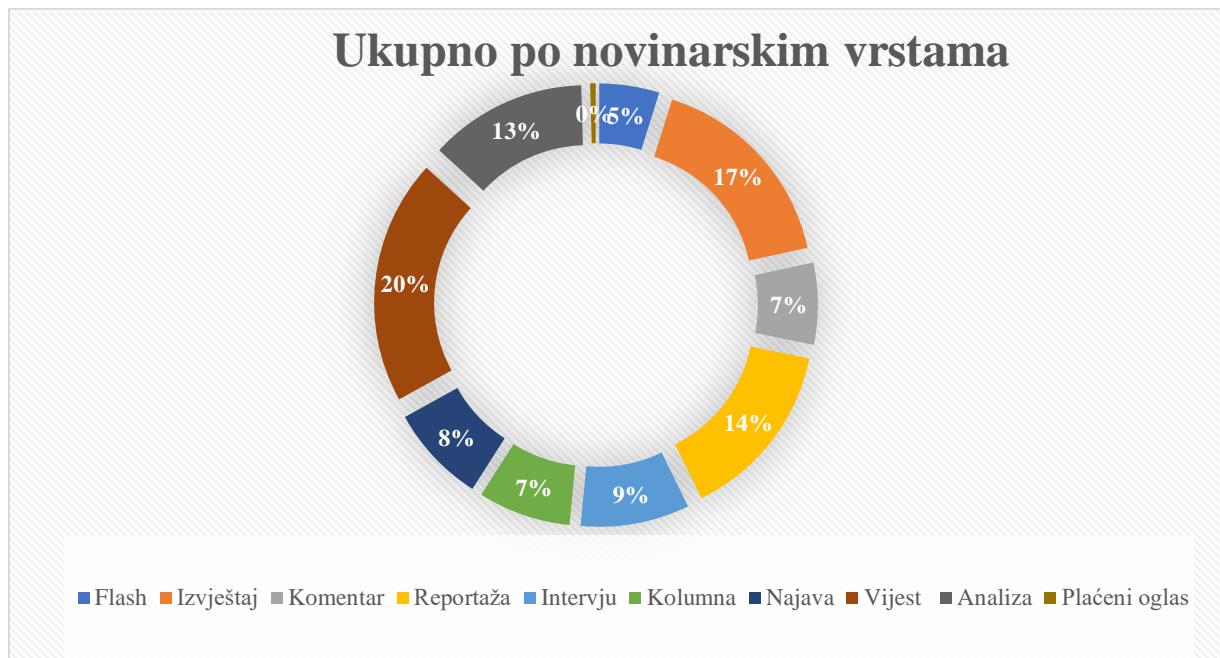
Analiza rezultata svih 227 priloga prema novinarskim vrstama podijelila je ukupan sadržaj na deset vrsta: *flash* (notica, najkraći format), izvještaj, komentar, reportažu, intervju, kolumnu, najavu, vijest, analizu te plaćeni oglas.

Pri identifikaciji i klasifikaciji priloga prema novinarskoj vrsti korišteni su kriteriji definirani u teorijskom okviru rada:

1. *Flash* podrazumijeva je skraćena vijest sažeta u jednu rečenicu, standardna vijest sadrži odgovor na svih pet pitanja (tko, što, kada, gdje i zašto) plus izvor, dok je proširena vijest forma koja je na prijelazu iz vijesti u izvješće (Vasilj, 2014: 51-59).
2. Izvještaj podrazumijeva novinarski oblik sastavljen od različitih elemenata koje se kao podvrsta uklapa u sliku sportskoga novinarstva u kojem je tanka crta između informativnih i komentatorskih žanrova, a u njemu autor osim standardnog, iznosi i vlastite sudove o kvaliteti igre i kvaliteti prikazanog (Vasilj, 2014: 60-70).
3. Komentar podrazumijeva monološki novinski oblik čija je osnovna značajka tumačenje, objašnjavanje, usredotočivanje informacije tako da se ona što lakše dekodira u svijesti primatelja (Vasilj, 2014: 79-84).
4. Reportaža podrazumijeva prilog novinara koji dopunjuje vijest, a ne zamjenjuje ju. Prikazuje događaj što je moguće konkretnije i očiglednije te je više ogled o vještini

promatranja nego analiza. Prikazuje zanimljivosti koje možda nisu direktno vezane uz sam događaj koji se obrađuje (Vasilj, 2014: 76-79).

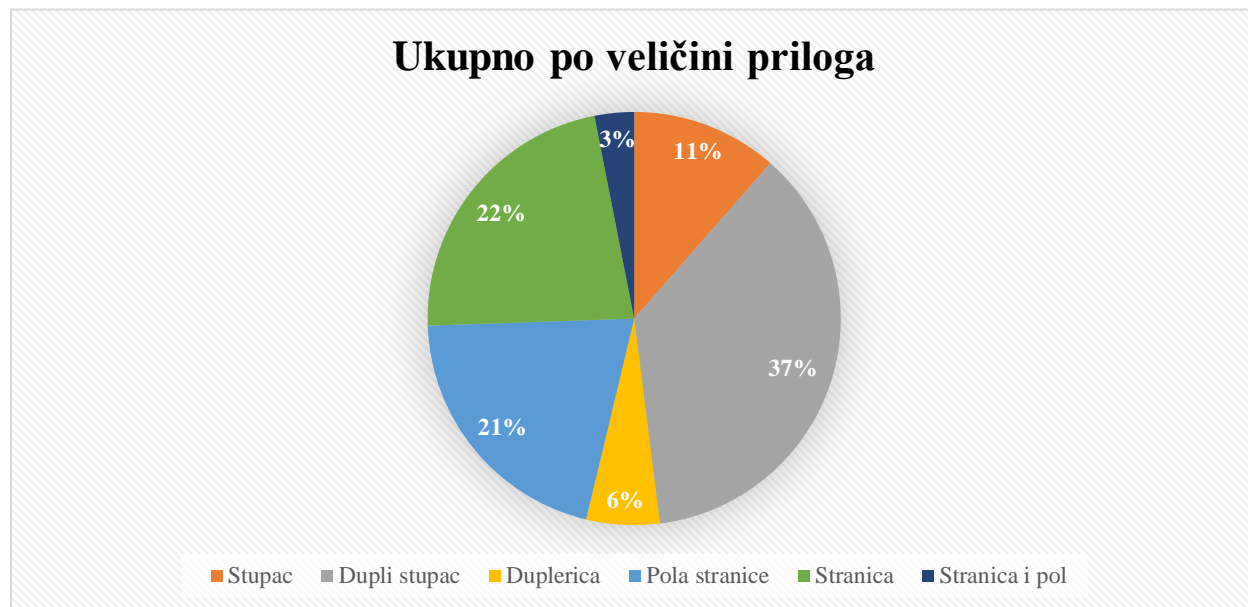
5. Intervju podrazumijeva pitanja i odgovore, odnosno to je oblik novinarskog izražavanja koji se koristi i kao metoda prikupljanja podataka za ostale oblike izražavanja. No, temelji se na načinu da autor priloga ispituje, a druga strana odgovara (Vasilj, 2014: 94-103).
6. Kolumna podrazumijeva stalnu rubriku jednog novinara tzv. kolumnista (Proleksis, 2021).
7. Najava podrazumijeva prilog koji govori o nadolazećem susretu na natjecanju i govori o okolnostima istog.
8. Analiza podrazumijeva subjektivni žanr u kojem novinar ili stručnjak na temelju podataka i statističkih pokazatelja analizira pojave u sportu (Vasilj, 2014: 84-87).
9. Plaćeni oglas podrazumijeva prilog koji je plaćen mediju, u ovom slučaju Sportskim novostima, te je objavljen kao i svi drugi tekstovi, no potpisan imenom tvrtke koja je za to platila te čiji se proizvod reklamira.

Grafikon 3. Prikaz rezultata analize prema novinarskim vrstama (N=227)

Prilozi prema vrstama u najvećoj mjeri su vijesti (20%), izvještaji (17%), reportaže (14%) te analize (13%). Ostale vrste manje su zastupljene – intervjui čine 9% ukupnog uzorka, najave 8%, kolumne i komentari 7%, *flash* vijesti 5%, a u uzroku se nalazi samo jedan (1) plaćeni oglas. Iz

ovog prikaza je vidljivo i da je izvještavanje o ovoj tematici oslonjeno na nešto opširnije forme u kojima autori u većoj mjeri mogu izraziti vlastiti mišljenje i poglede, uz prenošenje činjenica o događajima.

Grafikon 4. Prikaz rezultata analize prema veličini priloga (N=227)

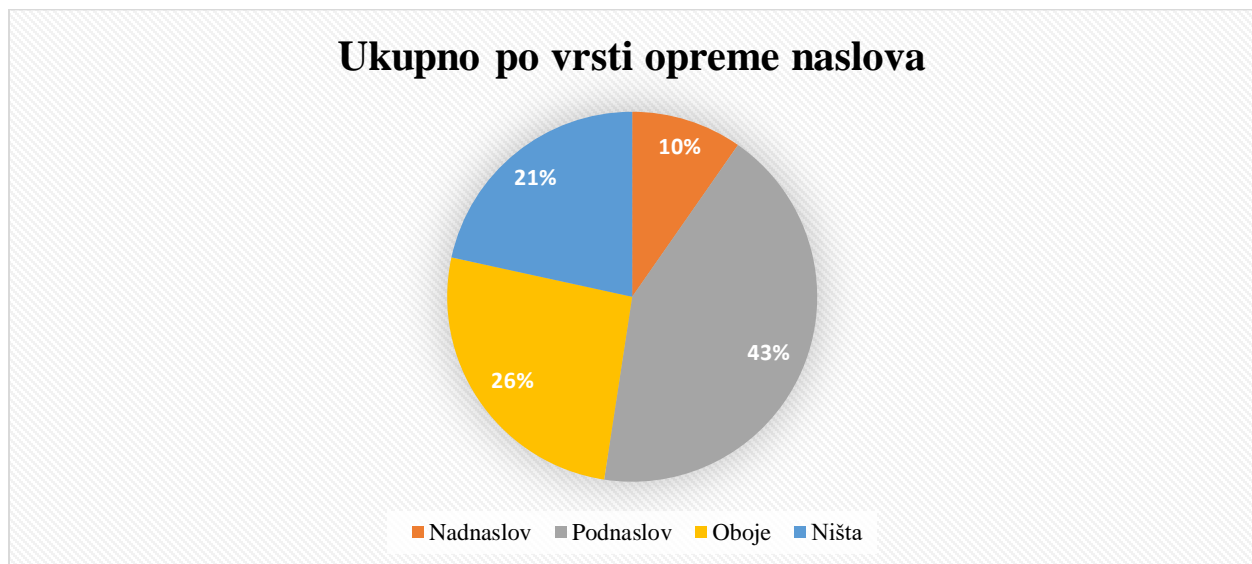
Prema veličini priloga, rezultate istraživanja možemo podijeliti na šest kategorija: stupac, dupli stupac, duplericu, pola stranice, stranicu i stranicu i pola.

Pri identifikaciji i klasifikaciji priloga prema veličini korišteni su kriteriji:

1. Stupac podrazumijeva prilog u veličini jednog stupca bilo u vodoravnom ili okomitom položaju. Korišten kod kraćih tekstova
2. Dupli stupac podrazumijeva prilog u veličini dva stupca bilo u vodoravnom ili okomitom položaju. Korišten kod tekstova srednje veličine
3. Duplerica podrazumijeva prilog koji se prostire preko dvije stranice novina, koristi se kod velikih tekstova
4. Pola stranice podrazumijeva prilog koji zauzima pola od cijele stranice novina bilo u vodoravnom ili okomitom položaju, koristi se kod tekstova srednje veličine
5. Stranica podrazumijeva prilog koji je objavljen na cijeloj stranici novina, koristi se kod velikih tekstova

6. Stranica i pol podrazumijeva prilog koji je objavljen preko jedne cijele i još pola stranice u novinama, a također se koristi za velike tekstove

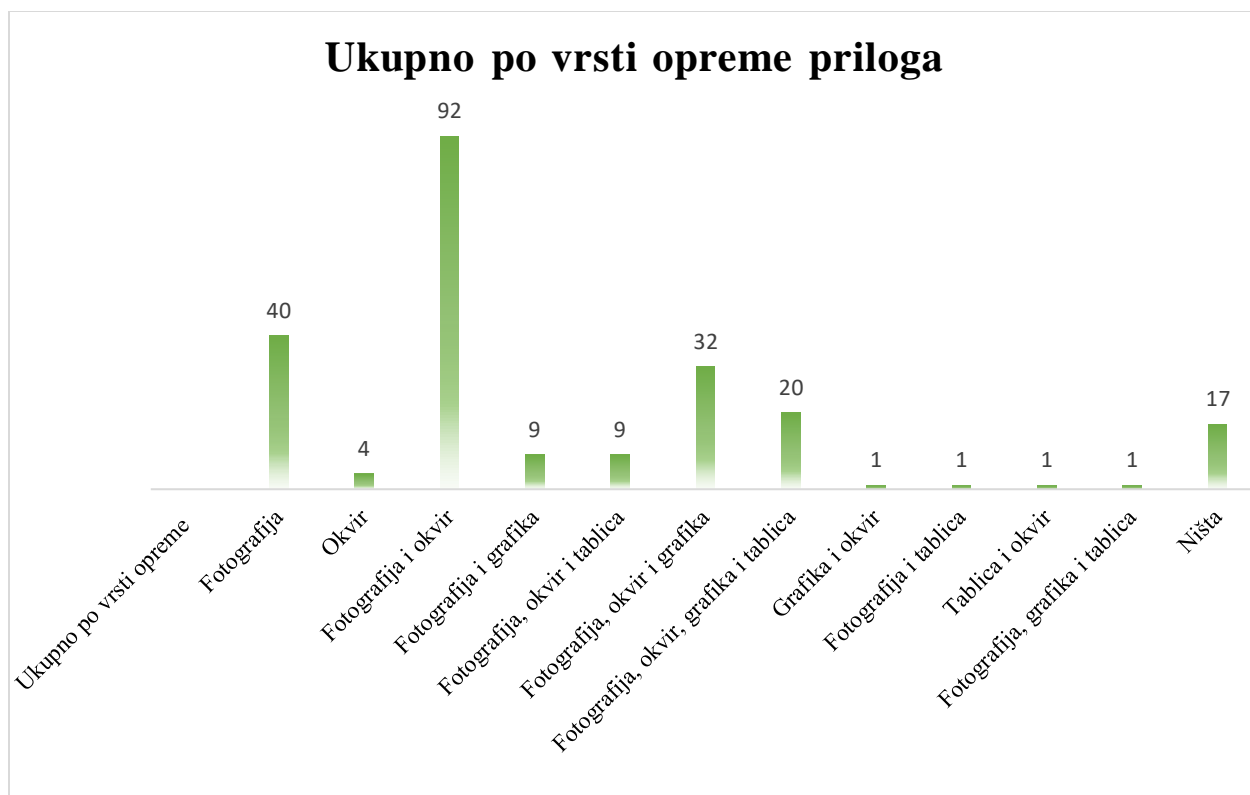
Prilozi prema veličini u najvećoj mjeri uključuju dupli stupac (37%), stranicu (22%) te pola stranice (21%). Prema ostalim veličinama, 11% uzorka uključuju stupci, 6% uključuju duplerice, a 3% uključuju stranicu i pol.

Grafikon 5. Prikaz rezultata analize prema vrsti opreme naslova (N=227)

Prema vrsti opreme naslova, analizirani prilozi jasno su podijeljeni u one s nadnaslovom, podnaslovom, s nadnaslovom i podnaslovom te one bez dodatne opreme naslova.

Gotova polovica priloga (43%) kao osnovni dio opreme naslova ima podnaslov, nešto više od jedne četvrtine (26%) uz naslov ima i nadnaslov i podnaslov, 21% priloga nema nikakvu dodatnu opremu priloga, dok samo 10% priloga uz naslov ima i nadnaslov.

Grafikon 6. Prikaz rezultata analize prema vrsti opreme priloga (N=227)

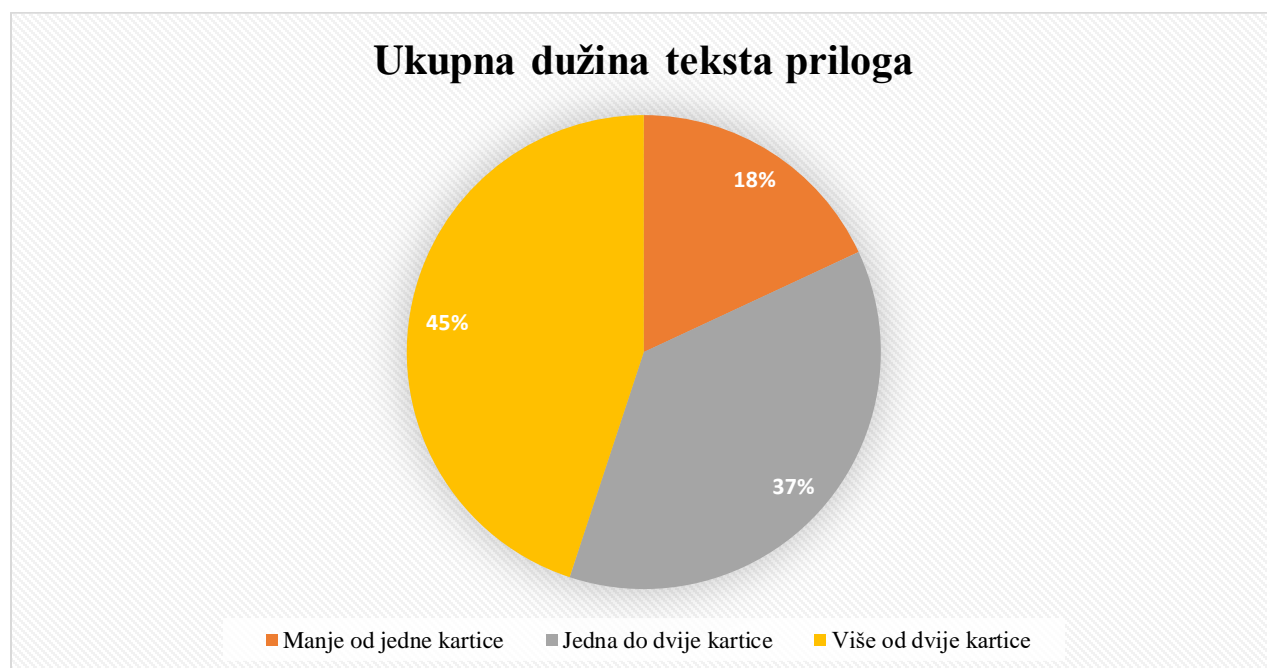
Priloge vrsti opreme uz koju su obavljene možemo podijeliti na 12 kategorija (varijacija) od najjednostavnijih do najsloženijih. Kao osnovna promatrana čestica vrste opreme priloga uzeta je fotografija koja je općenito najjednostavniji i najdostupniji prilog svih novinskih članaka. Uz nju su pripajane druge čestice: okviri, grafike i tablice.

Pri identifikaciji i klasifikaciji vrste opreme priloga u tiskanom izdanju Sportskih novosti korišteni su kriteriji:

1. Fotografija podrazumijeva fotografiju ili više njih objavljeno uz određeni prilog
2. Okvir podrazumijeva cjelinu koja je vezana za sadržaj teksta i s tekstom čini cjelinu (Vasilj, 2014: 128).
3. Fotografija i okvir podrazumijeva prilog u kojem se nalaze jedna ili više fotografija te jedan ili više okvira
4. Fotografija, okvir i tablica okvir podrazumijeva prilog u kojem se nalaze jedna ili više fotografija, jedan ili više okvira te jedna ili više tablice s prikazom stanja na ljestvici u određenoj skupini natjecanja

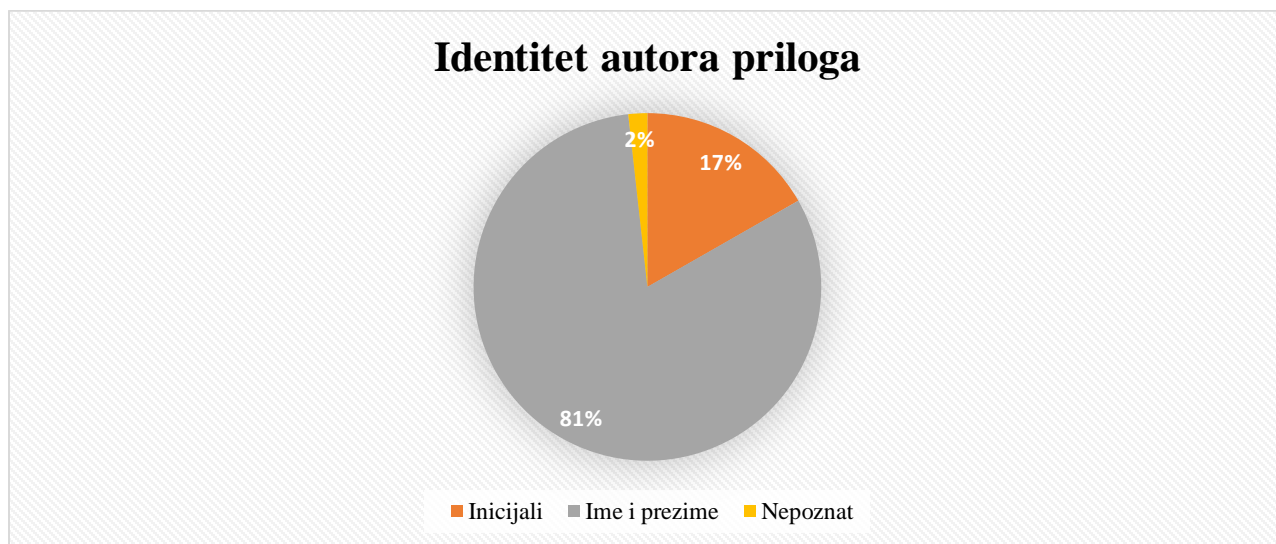
5. Fotografija, okvir i grafika podrazumijeva prilog u kojem se nalaze jedna ili više fotografija, jedan ili više okvira te grafiku koja najčešće prikazuje u kojem će sastavu momčadi istrčati na sljedeću utakmicu
6. Fotografija, okvir i tablica podrazumijeva sve navedeno pod brojevima od jedan do četiri
7. Grafika i okvir podrazumijeva prilog u kojem se nalazi grafika te jedan ili više okvira
8. Fotografija i tablica podrazumijeva fotografiju i tablicu ili više njih objavljenih uz određeni prilog
9. Fotografija, grafika i tablica podrazumijeva prilog u kojem se nalaze jedna ili više fotografija, jedan ili više okvira te jedna ili više tablica
10. Ništa podrazumijeva prilog u kojem nema ništa od navedenog

Većina analiziranih priloga (njih 92, odnosno 40,5%) kao vrstu opreme imala je fotografiju i okvir; uz 40 priloga (17,6%) nalazila se fotografija, 32 priloga (14,1%) imala su fotografiju, okvir i grafiku, dok je 20 priloga (8,8%) imalo fotografiju, okvir, grafiku i tablicu. Po 9 priloga 3,9%) imali su fotografiju i grafiku, odnosno, fotografiju, okvir i tablicu, dok su prilozi i najmanjoj mjeri imali samostalne okvire (1,7%) te kombinacije grafike i okvira, fotografije i tablice, tablice i okvira te fotografija, grafika i tablica (0,4%). Zanimljivo je da 7,4% priloga nije imalo nikakvu dodatnu opremu.

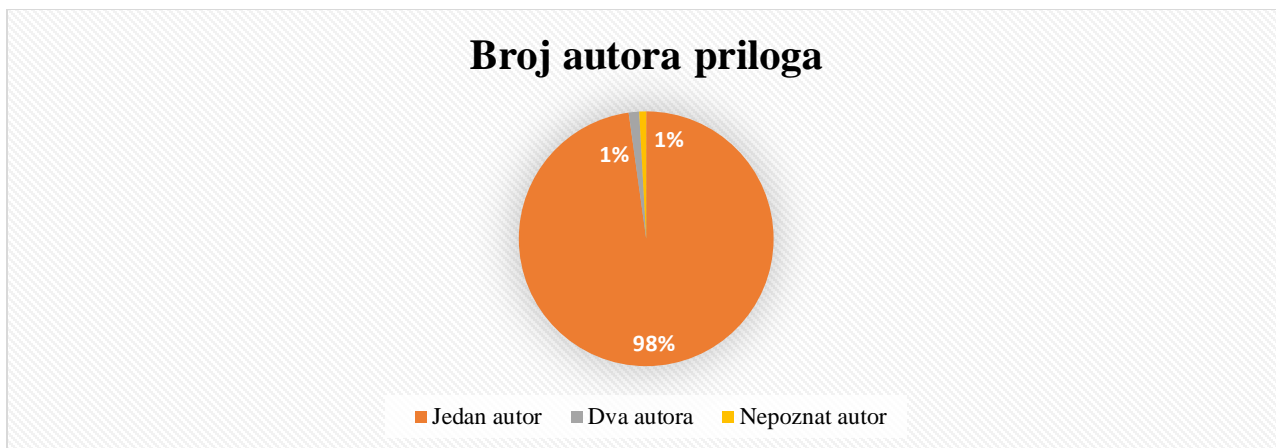
Grafikon 7. Prikaz rezultata analize prema ukupnoj dužini teksta priloga (N=227)

Analiza ukupne dužine tekstova priloga pokazala je kako je gotovo polovica (45%) priloga veća od dvije novinarske kartice teksta, što i odgovara rezultatima analize prema vrsti priloga, s obzirom na to da izvještaji, reportaže, analize i intervjui koje su opsežnije i veće novinarske vrste čine 53% ukupnog uzorka analiziranih priloga. Osjetno manje su prisutni tekstovi manji od jedne kartice (18%), što također odgovara uzorku prema vrstama (najave i *flash* vijesti čine 13% uzorka) dok prilozima od jedne do dvije kartice čine 37% uzorka (vijesti, kolumne i komentari čine 34% uzorka prema vrstama).

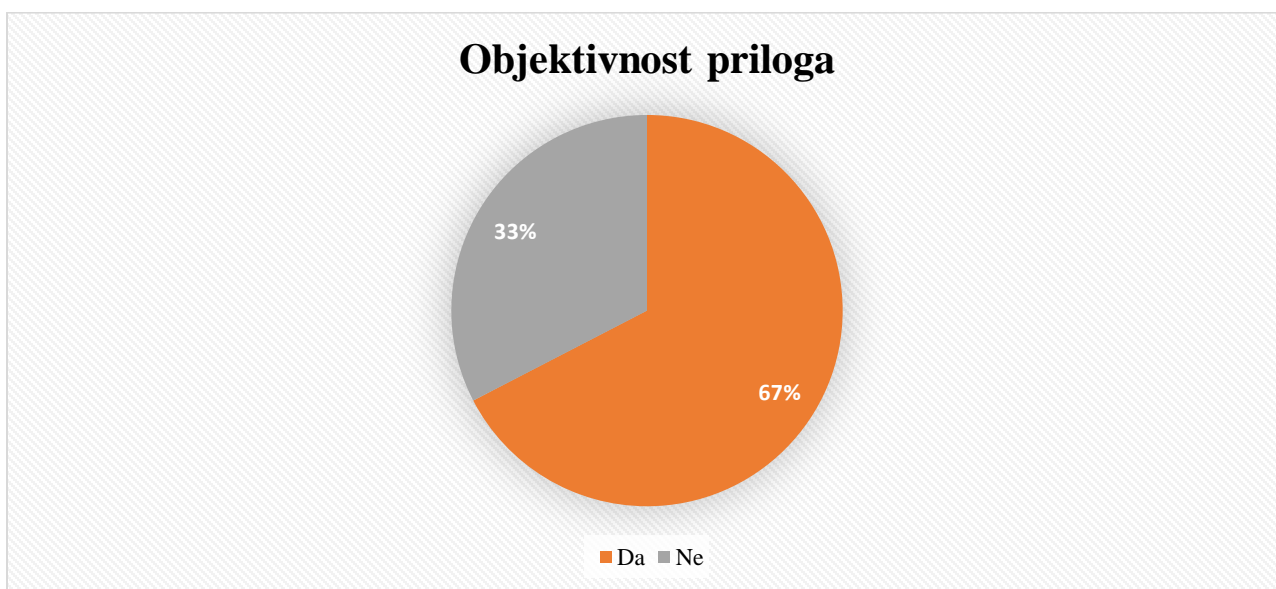
Grafikon 8. Prikaz rezultata analize prema poznavanju identiteta autora priloga (N=227)

Velika većina objavljenih priloga jasno nosi ime i prezime svojeg autora – njih čak 81%, dok se 17% priloga objavilo pod inicijalima. Bitno je napomenuti da je velika većina priloga objavljenih pod inicijalima kraća u formi te je najčešće tako objavljena zbog konzervacije znakova i prostora na stranicama te da su inicijali najčešće lako spojivi s novinarima koji se bave istom tematikom ili su spomenuti na istoj stranici. Samo 2% priloga objavljeno je s nepoznatim autorima.

Grafikon 9. Prikaz rezultata analize prema broju autora priloga (N=227)

Gotovo svi prilozima imaju samo jednog autora, dok je tek 1% priloga objavljeno s dva autora ili s nepoznatim autorima. Rezultat nije iznenađujuć, s obzirom na to da je većina priloga sportske tematike pisana „iz prve ruke“ od novinara-reportera koji su se izravno nalazili na mjestu događaja te nije bilo potrebe za kompleksnijim formama ili dodatnim su-autorstvima.

Grafikon 10. Prikaz rezultata analize prema objektivnosti priloga (N=227)

Dvije trećine priloga karakterizirani su kao objektivni, što je donekle zabrinjavajući podatak s obzirom da je jedna od temeljnih značajki samog novinarstva kao struke i vijesti kao glavnog

proizvoda objektivnost. Čak trećina priloga sadrži senzacionalističke elemente izvještavanja, netočne ili čak lažne informacije, preuveličavanja ili druge oblike iskrivljavanja istine o događaju.

Grafikon 11. Prikaz rezultata analize prema objektivnosti naslova priloga (N=227)

Velika većina priloga naslovljena je objektivno, no to je svejedno zabrinjavajuće s obzirom da njih 18% teži senzacionalizmu ili je u potpunosti senzacionalističko. Kad se ovi rezultati uzmu u usporedbu s objektivnošću samih priloga iz grafikona 10, vidi se da postoje slučajevi gdje je naslov priloga objektivn, dok je sam sadržaj priloga okarakteriziran subjektivnošću i senzacionalizmom.

Grafikon 12. Prikaz rezultata analize prema naslovu priloga u tisku (N=227)

Naslova priloga podijelili smo u tri kategorije: informativne, senzacionalističke i one koji se sastoje od izjava. Gotovo polovica (44%) naslova je informativne prirode, 30% su izjave, dok je čak četvrtina ukupnog analiziranog uzorka (26%) senzacionalistička.

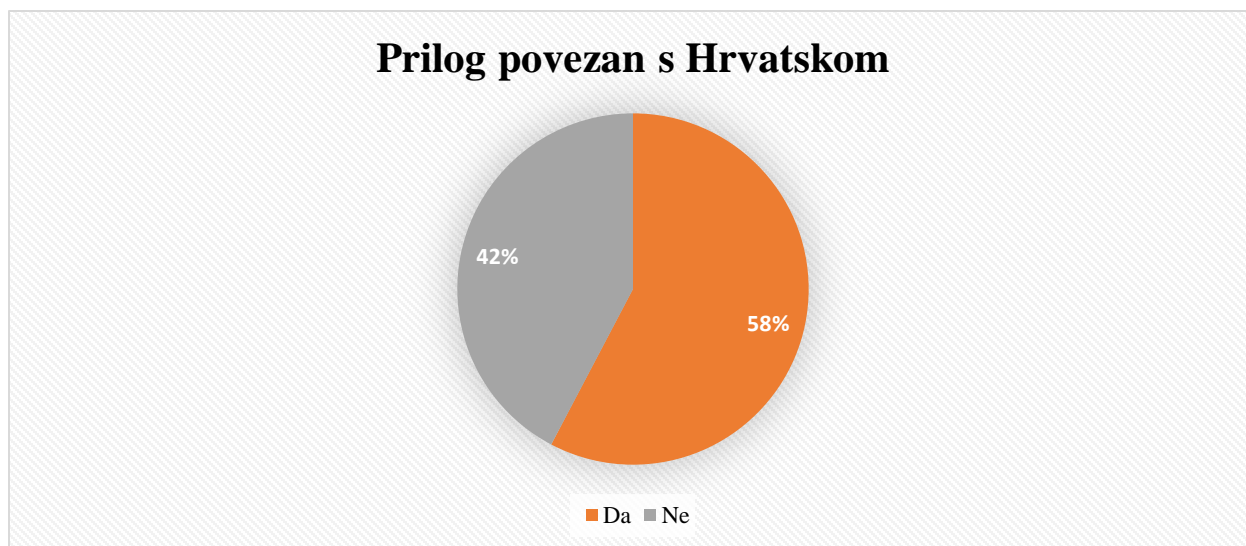
Grafikon 13. Prikaz rezultata analize prema istaknutosti naslovu priloga (N=227)

49% priloga ima veliko istaknute naslove, 31% srednje istaknute, dok 20% ima malo istaknute naslove.

Grafikon 14. Prikaz rezultata analize prema subjektivnosti priloga (N=227)

Rezultati prikazani ovim grafikonom mjerili su u kojoj mjeri priloga sadrže osobne stavove, mišljenja i osjećaje autora teksta te jesu li ti elementi očito izraženi. Trećina (33%) analiziranih priloga sadrže subjektivne elemente u vidu već navedenih osobnih stavova autora, mišljenja o određenim igračima, tematici, taktici ili nekoj drugoj temeljnoj temi u prilogu.

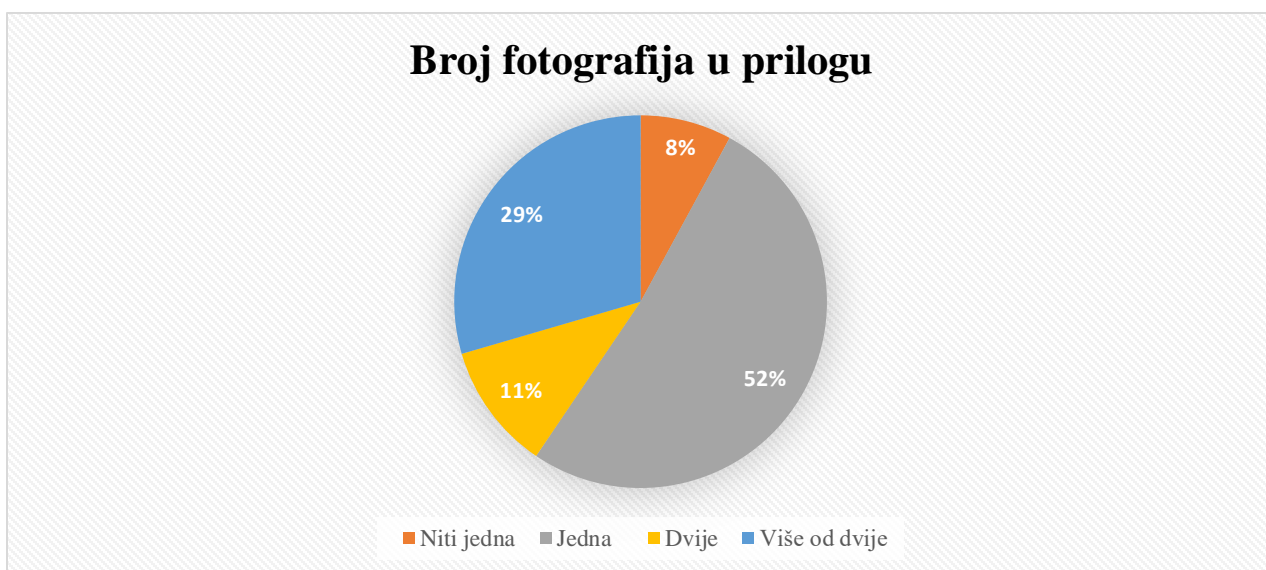
Grafikon 15. Prikaz rezultata analize prema povezanosti priloga s Hrvatskom (N=227)

Ovaj grafički prikaz rezultata pokazuje odnos u kojemu su autori Sportskih novosti izvještavali o događajima sa Svjetskih prvenstava: iako je razumljivo da se više izvještava o hrvatskoj reprezentaciji i njezinim uspjesima, Svjetska prvenstva iznimno su veliki i sadržajem bogati događaji na kojima su relevantne informacije dostupne na zahtjev u svakom trenutku. Rezultati pokazuju da je većina priloga bila povezana s Hrvatskom (njih 58%), no s obzirom na kontekst situacije može se reći da je i ostala tematika s 42% priloga bila dostatno zastupljena.

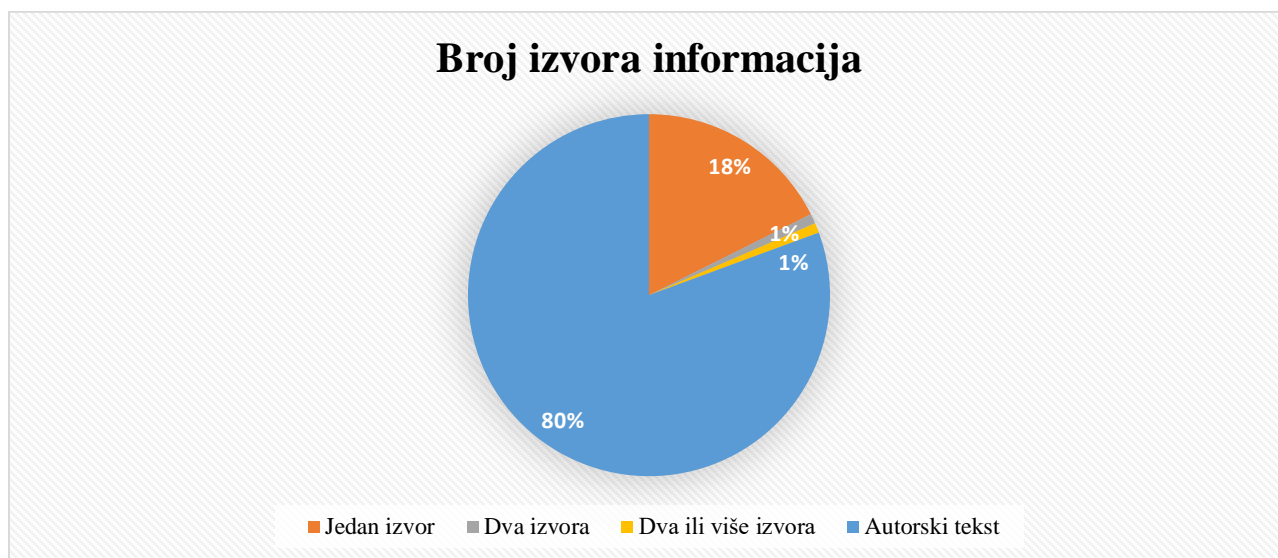
Grafikon 16. Prikaz rezultata analize prema istinitosti priloga (N=227)

Rezultati pokazuju kako je 93% analiziranih priloga zadovoljilo kriterij istinitosti. Iako je sami postotak vrlo visok, ovakav je rezultat poražavajuć – ključni i najvažniji temelj novinarstva, izvještavanja i vijesti koji je neodbaciv, nezamjenjiv i beskompromisan je istinitost, koja je u 7% priloga zanemarena. Samim time tih 7% priloga ne možemo niti smatrati vijestima jer ne udovoljavaju osnovnim kriterijima vijesti, ali pokazuje i propust ne samo autora, već urednika i medija koji je dozvolio objavu neistinitog sadržaja.

Grafikon 17. Prikaz rezultata analize prema broju fotografija u prilogu (N=227)

S obzirom na tematiku, rezultati analize broja fotografija uz priloge nisu iznenađujući – više od polovice priloga objavljeno je uz fotografiju, njih 29% imalo je i više od dvije fotografije, 11% dvije, dok je 8% priloga objavljeno bez fotografija.

Grafikon 18. Prikaz rezultata analize prema broju izvora informacija (N=227)

Nakon analize broja izvora informacija prisutnih u priložima, dobiveni rezultati pokazuju da je velika većina priloga, njih čak 80%, objavljeno kao autorski tekst, odnosno, sam autor se smatra izvorom informacija. Oko petine priloga (18%) navode jedan izvor informacija, dok samo 2% priloga ima dva ili dva i više izvora informacija.

Glavni cilj ovog rada bio je analizirati stavove, pristup i načine izvještavanja novinara u grupnim fazama dvaju najvećih Svjetskih natjecanja u nogometu i košarci odnosu na prisutnost hrvatske reprezentacije na istima te izvještava li se u jednakoj mjeri o rezultatima spomenutih natjecanja s obzirom na to natječu li se na njima hrvatski predstavnici te na kakve se načine izvještava u odnosu na kriterije postavljene prema Kodeksu časti hrvatskih novinara te Kodeksu AIPS-a. Postavljene su sljedeće hipoteze:

H1 = Sportske novosti subjektivnije izvještavaju o nogometnim natjecanjima nego o drugim sportovima, zato što je nogomet „važniji“ od ostalih sportova.

Ova je hipoteza potvrđena rezultatima istraživanja, što je jasno vidljivo iz samog volumena objavljenih materijala koji su vezani uz nogomet. Broj objavljenih priloga vezanih uz nogomet 13 je puta veći od broja priloga objavljenih košarkaške tematike, u jednakom vremenskom periodu od sedam dana te u grupnom dijelu natjecanja. Dodatnu potvrdu hipoteze pokazuju i svi ostali podatci, pri čemu je uopće teško 16 priloga promatrati kao uzorak te je nemoguće izvoditi značajnije statističke zaključke.

Prema tome je jasno da je u Hrvatskoj i dalje daleko nogomet „sport broj 1“. Svjetsko prvenstvo u nogomet 2018. očekivano je bilo više popraćeno zbog velikog uspjeha hrvatske reprezentacija, ali valja istaknuti da su u promatranom razdoblju i ostale reprezentacije dobivale oko četiri do šest stranica nakon stranica o Hrvatskoj. Broj priloga rastao je s većim uspjehom, odnosno pobjedama Hrvatske, ali i udaljavanjem Nikole Kalinića iz momčadi te svojevrsnom senzacijom nastalom oko te priče, dok je na košarkaškoj razini grupna faza prvenstva bila popraćena na razini kao da se radi o nekom običnom natjecanju, a ne o najvećem natjecanju u drugom najpopularnijem sportu u Hrvatskoj.

H2 = Sportske novosti subjektivnije izvještavaju o sportskim natjecanjima na kojima sudjeluje hrvatska reprezentacija.

I ova je hipoteza potvrđena rezultatima istraživanja. Razina subjektivnosti značajno je (i očekivano) veća kada se promatraju podaci o priložima s nogometnog naspram košarkaškog prvenstva. Također, gotovo svi prilozi košarkaške tematike mogu se karakterizirati kao „suhi“ – informativni su, ali bez najave, stilske obrade ili entuzijazma koji je bio prisutan u nogometnim tekstovima.

Hrvatska košarkaška reprezentacija nije bila na Svjetskom košarkaškom prvenstvu 2019. godine pa očekivano nije bilo toliko članaka te su autori izvještavali iz Hrvatske o događajima u Kini. Samim time nisu ni imali mogućnosti pisanja reportaža ili nekih komentara o događanjima te se nisu koristili subjektivnijim žanrovima, već su to uglavnom bili izvještaji. Bila je tu jedna analiza statističkih podataka, ali i intervju, a ipak su se autori u dva navrata uspjeli dotaknuti Hrvatske te dati jedan komentar o stanju u svjetskoj košarci gdje je iznesen subjektivan stav autora, ali o svemu ostalom je pisano „školski“ i bez spominjanih emocija i strasti.

H3 = Sportske novosti češće prioritetiziraju izvještavanje o nogometnim događanjima, bez obzira na prisutnost natjecanja u drugom sportu „jednake veličine“.

Treća postavljena hipoteza također je potvrđena rezultatima istraživanja. Bez obzira na prisutnost hrvatske reprezentacije na natjecanjima, Svjetska prvenstva događaji su iznimne magnitude – prate ih milijuni ljudi diljem svijeta, a s obzirom i na to da je košarka drugi najpraćeniji sport u Hrvatskoj, od novinara je bilo očekivano da će detaljno pratiti događaje. No, kao što su pokazali podaci, košarka je zanemarena, a zanimljiv je i podatak da se na naslovnici Sportskih novosti tijekom grupne faze natjecanja Svjetskog prvenstva u košarci redovito nalazio GNK Dinamo koji se tada natjecao u kvalifikacijama za europska natjecanja.

Zagrebački je klub u navedenim kvalifikacijama bio uspješan. Tad su osigurali prolazak u grupnu fazu Lige prvaka remijem protiv Rosenborga u Norveškoj (1-1), dok su u prvoj utakmici bilo bolji (2-0). Bio je to velik uspjeh hrvatskog nogometa, a s obzirom na to kako na Svjetskom prvenstvu u Kini nije bilo Hrvatske, pokazalo se da je ipak bitnije biti „bliže publici“ kao što je to u ovom slučaju bio Dinamo. Da su se naši reprezentativci plasirali na SP, gotovo sigurno bi dobili jednak tretman kao i Dinamo, a s obzirom na moguće uspjehe, i bolji.

H4 = Razina etičnosti i objektivnosti niža je u onim priložima gdje nije zadovoljeno trenutno stanje i očekivanja nacije

Rezultati istraživanja potvrdili su i četvrtu hipotezu – subjektivnost, neetičnost, špekulacije i floskule bile su na najvišoj razini i brojem priloga koji su objavljeni, kao i sadržajem u ponedjeljak 18. lipnja 2018. kada je hrvatski reprezentativac Nikola Kalinić udaljen iz reprezentacije nakon sukoba s izbornikom Zlatkom Dalićem. Jednaki spekulativni način izvještavanja nastavio se iduća tri dana dok Kalinić i potom Dalić nisu dali službene izjave vezane uz incident.

Valja istaknuti kako ni Kalinić ni Dalić do danas nisu otkrili koja je bila pozadina sukoba, a iako su novinari SN-a pokušavali doći do Nikole, zauzeli su stav „protiv“ njega u pisanju te se tako priklonili mišljenju navijača. Očekivalo se kako će svi reprezentativci biti „nošeni“ pozitivnim rezultatom i navijačkom euforijom, ali Kalinić je stavio sebe ispred reprezentacije i u tim trenucima postao „neprijatelj“ navijača te meta prozivanja i preispitivanja novinara.

Zaključak

Sportsko novinarstvo zaista je poseban dio struke – oni koje nazivamo vrhunskim stručnjacima, majstorima zanata i koristimo ih kao pojmove definiranja tog dijela polja pojedincu su oni koji u isto vrijeme u sebi nose sve ono profesionalno što je nužno za novinarsku struku, ali i sve ono ljudsko što izlazi iz njihovih riječi. Sport, kao sastavni dio naše stvarnosti, života i svakodnevice nije objektivn – njegovo poimanje nije objektivno, kao niti njegovo doživljavanje. Stoga, teško je očekivati da je bilo što vezano uz sport moguće u potpunosti staviti u objektivne okvire.

Svatko od nas na svoj način vidi nastup određenog sportaša, ekipe, momčadi, a sve se to posebno očituje kad na scenu stupe nacionalne selekcije. Tad među navijačima, ali i među sportskim novinarima, proradi emocija. Veliki uspjeh na najvećem natjecanju poput Svjetskog prvenstva ne događa se svaki dan pa ga samim time i drugačije doživljavamo. Navijačima je to dopušteno, dok novinari dobro moraju pripaziti koliko će „pasti“ pod svojevrsnu euforiju te se prisjetiti kako su oni tu zbog publike, ali i kako na kraju svega moraju ostati profesionalni u svom poslu.

Istinitost, poštenje, objektivnost, točnost i svi drugi novinarski standardi neodvojivi su dio sportskog novinarstva, ali jednako tako su neodvojive i atmosfera, emocije, usponi i padovi, kao i strast prema onome o čemu se izvještava. U ovome radu svi su ti elementi obuhvaćeni u analitičkom procesu, a iz rezultata je očito da su subjektivni i objektivni elementi neodvojivi – iako još uvijek prednjači dobro, sve češće se javlja senzacionalizam i „novinarsko žutilo“. Uz to, očite su nejednakosti i pristrano postavljanje prioriteta izvještavanja – nogomet je i dalje „najvažnija sporedna stvar na svijetu“.

Možemo teoretizirati da sigurno postoji slučaj kad nogomet to ne bi bio. Već dugo vremena čekamo na veliki uspjeh hrvatske košarkaške reprezentacije, a oni stariji rado se prisjećaju uspjeha s Draženom Petrovićem, Dinom Rađom, Tonijem Kukočem i ostalim velikim igračima u hrvatskom dresu. Na to ćemo očito morati pričekati još neko vrijeme pa će tako i novinarski tekstovi s velikih natjecanja biti nešto „hladniji“ i nekako mehanički napisani. Tu je opet bila prisutna odsutnost emocije s obzirom na odsutnost hrvatske reprezentacije, a upravo je ta tanka granica između navijanja i profesionalizma te profesionalizma i čisto mehaničkog pisanja, ona „zlatna točka“ koju treba pronaći kako bi se što bolje ispunio novinarski poziv.

Kako se odvojiti od prelaska u potpunu emocionalnost i „pričanje priča“ naspram novinarstva? Kako uklopiti i iskoristiti strast sporta u novinarske oblike? Očito je da se sportsko izvještavanje neće odvojiti od subjektivnih nota – no, te note subjektivnosti ne moraju nužno biti loše. Neki put je i taj subjektivan dojam u oku novinara upravo ono što publika želi čuti te mu, s obzirom na današnji razvoj tehnologije i na internet novinarstvo, poželi i odgovoriti. Jer ipak je Hrvatska zemlja s četiri milijuna izbornika pa i sportski novinari kad-tad moraju postati jedni od njih. No, i za to, kao i za sve u životu postoji granica dobrog ukusa.

Kada bi se ti elementi usmjerili u bolje prikazivanje atmosfere, preciznije i jasnije opisivanje doživljaja, u obogaćivanje priča i slikovitijeg prikaza informacija, sportsko bi se novinarstvo odmaknulo od senzacionalizma i prešlo u ono čemu oduvijek teži – entuzijazam i dijeljenje strasti s drugim obožavateljima putem pravovremenih, profesionalnih informacija, bez odlazaka u „sive zone“ pretpostavki, špekulacija i odvajanja od etike.

Popis literature i korištenih izvora

1. Andrews, P. (2014.) *Sports Journalism: A Practical Introduction*, Thousand Oaks: SAGE.
2. Alvin Day L. (2004.) *Etika u medijima: Primeri i kontroverze*, Beograd, Media centar.
3. Bartoš, A. (2012.), *Značaj i utjecaj elektronskih medija na popularizaciju sporta*, <https://hrcak.srce.hr/87769>, Zagreb.
4. Bennett, L.W (1988.) *News: The Politics of Illusion*, London: Longman.
5. Davies, N. (2008.) *The Flat Earth News*, London: Chatto & Windus.
6. Hiebert, R.E., Ungurait D.F., Bohn T.W (1991.) *Mass Media VI: Introduction to Modern Communication*, London: Longman Pub Group.
7. Jacquette, D., (2007) *Novinarska etika. Moralna odgovornost u medijima*, Beograd: Službeni glasnik.
8. Jajčević, Z. (1987.) *Sportska publicistika u Hrvatskoj*, Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
9. Ketterer, S., McGuire, J., Murray, R. (2014.) *Contrasting Desired Sports Journalism Skills in a Convergent Media Environment*, *Communication & Sport*, vol. 2(3): 282-298.
10. Kovach B., Rosentsiel T. (2010.) *Blur How to know what's true in the age of information overload*, New York: Bloomsburg.
11. Kunczik, M., Zipfel, A. (2006.) *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert.
12. Labaš, D., Maleš, D., Begović, P. (2019.) *Slika hrvatske nogometne reprezentacije u medijima u kontekstu Svjetskoga nogometnog prvenstva 2018.*, Zagreb: Edward Bernays University College.
13. Malović, S. (2005.) *Osnove novinarstva*, Zagreb: Golden marketing.
14. Malović, S., Ricchiardi, S., Vilović, G., (2007.) *Etika novinarstva*, Zagreb: Sveučilišna knjižara.
15. McQuail, D. (2005.) *Mass Communication Theory*, London: Thousand Oaks.
16. Mencher, M. (1977.) *News reporting and writing*, WCB: Maddison.
17. Milas, G. (2009). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Jastrebarsko: Slap.
18. Sapunar, M. (2004.) *Osnove znanosti o novinarstvu*, Zagreb: vlastita naklada autora.
19. Sheridan Burns, L. (2009.) *Razumjeti novinarstvo*, Zagreb: Naklada medijska istraživanja
20. Vasilj, M. (2014.) *Sportsko novinarstvo*, Zagreb: Synopsis.
21. Vukić, T. (2017.) *Od novinara do novinarstva*, Pula, Zagreb: Golden-marketing tehnička knjiga.

Internetski izvori

1. Buškulić, A. (2018.), *Čak 500 navijača još se nije vratilo kući sa SP-a u Rusiji*, 24sata, <https://www.24sata.hr/sport/cak-500-navijaca-jos-se-nije-vratilo-kuci-sa-sp-a-u-rusiji-611307> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
2. *Državna nagrada Franjo Bućar* (2011.) Središnji državni ured za šport, <http://www.sdus.hr/sport/drzavne-nagrade-u-sportu/drzavna-nagrada-za-sport-franjo-bucar> (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.).
3. *Goli Lovren i Čarli opuštali se na bazenu u društvu Srne i Modrića* (2014.) Vecernji.hr, <https://www.vecernji.hr/sport/goli-lovren-i-carli-opustali-se-na-bazenu-u-drustvu-srne-i-modrica-944937> (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.).
4. *Acta*, Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Acta> (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.).
5. Antolić, D. (2018.) *Ekskluzivno: Potres u kampu Vatrenih – Nikola Kalinić napustio reprezentaciju, Zlatko Dalić potjerao nezadovoljnog vatrenog zbog kršenja discipline!*, Sportske novosti, <https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/reprezentacija/ekskluzivno-potres-u-kampu-vatrenih-nikola-kalinic-napustio-reprezentaciju-zlatko-dalic-potjerao-nezadovoljnog-vatrenog-zbog-krsenja-discipline-7491915> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
6. Borg, S. (2021.) *Lionel Messi contract details: How much money is he making with new PSG contract?*, Sporting News, <https://www.sportingnews.com/us/soccer/news/lionel-messi-psg-money-salary-details-contract-paris/141m0hzlihl0a14zxs21fvvmc> (datum posjeta 25. kolovoza 2021.).
7. *Državna nagrada Franjo Bućar* (2011.) Središnji državni ured za šport, <http://www.sdus.hr/sport/drzavne-nagrade-u-sportu/drzavna-nagrada-za-sport-franjobucar/> (datum posjeta: 28. kolovoza 2021.).
8. *Edo Pezzi nakon optužbi za rasizam: 'Nažalost, to je traženje teme gdje je nema'* (2021.), Dalmatinski portal https://dalmatinskiportal.hr/vijesti/edo-pezzi-nakon-optuzbi-za-rasizam-nazalost-to-je-trazenje-teme-gdje-je-nema-/103537?fbclid=IwAR0ER8l8NTcCtWpESO2C6z2H1KH4NMS-vEhXSNf_PXrT974azBywc2VKSsQ (datum posjeta: 22. kolovoza 2021.).
9. *Edo Pezzi nakon rasističkog ispada: To je netko nepismen pročitao tekst i krenulo je* (2021.), index. hr, <https://www.index.hr/sport/clanak/edo-pezzi-nakon-rasistickog-ispada-to-je-netko-nepismen-procitao-tekst-i-krenulo-je/2290246.aspx> (datum posjeta: 22. kolovoza 2021.).
10. *Etika*, Enciklopedija.hr, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18496> (datum posjeta: 23. kolovoza 2021.).

11. *EURO: Britanci dopustili više od 60.000 gledatelja za polufinale i finale* (2021.), Al Jazeera, <https://balkans.aljazeera.net/news/2021/6/23/euro-britanci-dopustili-vise-od-60-000-gledatelja-za-polufinale-i-finale> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
12. *Euro 2020 final attracts estimated 31 million TV audience in UK* (2021.), The Guardian, <https://www.theguardian.com/media/2021/jul/12/euro-2020-final-attracts-estimated-31-million-tv-audience-in-uk-diana-funeral> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
13. *Sports media in Germany: Do you follow sports reporting?*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/975728/popularity-of-sports-reporting-in-germany/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
14. *Sports media in Germany: How often do you use the following media channels to follow sports reporting?*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/975787/media-used-to-follow-sports-reporting-germany/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
15. Starešinčić, D. (2010.) *Najpopularniji ekipni sportovi na svijetu*, tportal, <https://www.tportal.hr/sport/clanak/najpopularniji-ekipni-sportovi-na-svijetu-20100406> (datum posjete 30. kolovoza 2021.).
16. *Gledanost televizijskog programa, studeni 2020.*, Agencija za elektroničke medije, <https://www.aem.hr/wp-content/uploads/2020/12/Adscanner-AEM-report-studeni-2020-1.pdf> (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.).
17. *Goli Lovren i Čarli opuštali se na bazenu u društvu Srne i Modrića* (2014.) Vecernji.hr, <https://www.vecernji.hr/sport/goli-lovren-i-carli-opustali-se-na-bazenu-u-drustvu-srne-imodrica-944937> (datum posjeta 25. kolovoza 2021.).
18. I.T. (2021.) *Legendarni Veldin Karić novi igrač Bednje iz Beletinca*, Regionalni tjednik, <https://regionalni.com/legendarni-veldin-karic-novi-igrac-bednje-iz-beletinca/> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
19. IfD Allensbach (2020.), *Sports media in Germany: Most popular sports in Germany according to the interest of the population from 2018 to 2020*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/975658/most-popular-sports-in-germany/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
20. *Ivan Perišić pozitivan na koronavirus* (2021.), HNS, <https://hns-cff.hr/news/22879/ivan-perisic-pozitivan-na-koronavirus/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
21. *Journalism Essentials*, American Press Institute, <https://www.americanpressinstitute.org/journalism-essentials/> (datum posjeta: 22. kolovoza 2021.).
22. *Kodeks časti hrvatskih novinara* (2006.) Hrvatsko novinarsko društvo, <http://www.hnd.hr/hr/dokumenti/> (datum posjeta: 11. kolovoza 2021.).
23. *Kodeks profesionalnih standarda ponašanja AIPS-a* (2014.) AIPS, <http://www.hzsn.hr/hr/sluzbeniakti/kodeks-aips> (datum posjeta: 11. kolovoza 2021.).
24. Lange, D. (2020.) *Premier League clubs by broadcasting payments received in 2019/20*, statista.com, <https://www.statista.com/statistics/240912/broadcasting-payments-to-clubs-in-the-english-premier-league/> (datum posjeta 25. kolovoza 2021.).

25. Lawless, J. (2020.) Meet Fabrizio Romano: The King Of Football Transfer News, Sportbible, <https://www.sportbible.com/football/news-meet-fabrizio-romano-the-king-of-football-transfer-news-20200922> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
26. Peacock, A., EU WHAT Teenage Wembley steward admits stealing lanyards to help ticketless fans sneak into England's Euro 2020 clash (2021.), <https://www.thesun.co.uk/news/15739427/teenage-wembley-steward-stealing-lanyards-ticketless-fans-englands-euro/> (datum posjeta: 30. kolovoza 2021.).
27. *Pravilnik o uvjetima prodaje*, GNK Dinamo Zagreb, <https://www.gnkdinamo.hr/hr/Club/SalesTerms> (datum posjeta: 25. kolovoza 2021.).
28. Richardson, A. (2021.) *Dana White: UFC 264 PPV trending at 2 million buys, breaking pre-sale records*, MMA mania, <https://www.mmamania.com/2021/7/10/22571559/ufc-264-pay-per-view-ppv-trending-2-million-buys-pre-sale-record-conor-mcgregor-dana-white-espn> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
29. *Sport*, Hrvatski jezični portal, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1djURE%3D&keyword=%C5%A1port (datum posjeta: 11. kolovoza 2021.).
30. *Sports journalism*, New world encyclopaedia, Mediawiki, http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Sports_journalism (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
31. Šnidarić, M. (2021.) *Za Blažička maskirani huligani s palicama su 'naši dečki': Ispalio u prijenosu 'BBB su pobijedili'*, 24sata, <https://www.24sata.hr/sport/za-blazicka-maskirani-huligani-s-palicama-su-nasi-decki-ispalio-u-prijenosu-bbb-su-pobijedili-777343> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).
32. *Udruga Dinamo – to smo mi najavila je utakmicu kroz obračun s Mamićima i Ivicom Blažičkom* (2020.), Telesport, <https://telesport.telegram.hr/na-prvu/udrug-a-dinamo-to-smo-mi-najavila-je-utakmicu-kroz-obracun-s-mamicima-i-ivicom-blazickom/> (datum posjeta: 20. kolovoza 2021.).

Novinski izvori

1. Sportske novosti (2018.), br. 19523-19529, Zagreb: Hanza Media
2. Sportske novosti (2019.), br. 19960-19966, Zagreb: Hanza Media

Prilog: Analitička matrica

N	Redni broj novinskog priloga
Medij	Tiskovina iz koje su se obrađivali podaci
Vrsta priloga	Određivanje novinarske vrste priloga
Broj izdanja	Broj izdanja tiskovine
Datum	Datum izlaženja priloga u tiskovini
Veličina	Određena je kao stupac, dupli stupac, pola stranice, stranica, stranica i pol te duplerica
Naslov priloga	Rečenica koju je autor iskoristio kako bi privukao čitatelja
Oprema naslova	Određena kao nadnaslov i podnaslov
Oprema	Određena kao fotografija, tablica, grafika ili okvir
Dužina teksta	Mjera = 1 novinarska kartica = 1800 znakova s prazninama
Autor	Ime i prezime, inicijali ili nepoznat
Broj autora	Koliko je novinara sudjelovalo u izradi priloga – jedan, dva ili više od dva
Objektivnost članka	Definirana prema Maloviću i Vasilju: Da/ne
Objektivnost naslova	Definirana prema Maloviću i Vasilju: Da/ne
Vrsta naslova u tisku	Senzacionalistički, informativni ili izjavni, definirani prema Vasilju
Istaknutost naslova	Mala, srednja ili velika prema grafičkom dizajnu
Subjektivnost priloga	Definirana prema Maloviću i Vasilju: Da/ne
Prilog povezan s Hrvatskom	Postoji li izravna vezi s nastupom Hrvatske na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji 2018. ili na Svjetskom košarkaškom prvenstvu 2019. godine u Kini
Istinitost priloga	Definirana prema Maloviću i Vasilju: Da/ne

Broj fotografija	Jedna, dvije, tri ili više fotografija
Broj izvora informacija	Autorski tekst, jedan, dva ili više od dva izvora
Sport	Sport kojim se bavi prilog: nogomet ili košarka

Kazalo grafikona

1. Grafikon 1. Broj novinskih priloga po danu vezanih uz nogomet	39
2. Grafikon 2. Broj novinskih priloga po danu vezanih uz košarku	40
3. Grafikon 3. Prikaz rezultata analize prema novinarskim vrstama	41
4. Grafikon 4. Prikaz rezultata analize prema veličini priloga	42
5. Grafikon 5. Prikaz rezultata analize prema vrsti opreme naslova	43
6. Grafikon 6. Prikaz rezultata analize prema vrsti opreme priloga	44
7. Grafikon 7. Prikaz rezultata analize prema ukupnoj dužini teksta priloga	45
8. Grafikon 8. Prikaz rezultata analize prema poznavanju identiteta autora priloga.....	46
9. Grafikon 9. Prikaz rezultata analize prema broju autora priloga.....	47
10. Grafikon 10. Prikaz rezultata analize prema objektivnosti priloga	47
11. Grafikon 11. Prikaz rezultata analize prema objektivnosti naslova priloga	48
12. Grafikon 12. Prikaz rezultata analize prema naslovu priloga u tisku.....	48
13. Grafikon 13. Prikaz rezultata analize prema istaknutosti naslovu priloga.....	49
14. Grafikon 14. Prikaz rezultata analize prema subjektivnosti priloga	49
15. Grafikon 15. Prikaz rezultata analize prema povezanosti priloga s Hrvatskom.....	50
16. Grafikon 16. Prikaz rezultata analize prema istinitosti priloga	51
17. Grafikon 17. Prikaz rezultata analize prema broju fotografija u prilogu	51
18. Grafikon 18. Prikaz rezultata analize prema broju izvora informacija	52